

Wiadomości KSN

Biuletyn Informacyjny Krajowej Sekcji Nauki NSZZ "Solidarność"

Nr 1 (82)

styczeń

2003 r.

Solidarność

"Wiadomości KSN" są dostępne na stronie internetowej KSN Online pod adresem: <http://www.solidarnosc.org.pl/~ksn>

SPIS TREŚCI

Rozmowa na koniec roku z Przewodniczącym KSN NSZZ "S"
Informacje z zebrania Prezydium Rady KSN w dniach 09.11.2002 r. i 14.12.2002 r. oraz zebrania Rady w dniu 07.12.2002 r.
Sprawozdanie z działalności funduszu stypendialnego "Kresy" w roku 2002.
Stanowiska i Uchwały Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego.
MENiS w sprawie przyznania środków w 2003 r. w ramach budżetu działu 803 "Szkolnictwo wyższe".
Stanowisko Przewodniczących KZ NSZZ "S" Kopalń i Zakładów Górniczych w SKGWK.
Stanowisko KZ NSZZ "S" UŚ przeciw projektowi restrukturyzacji branży górniczej.
Z prac Komisji Interwencji KSN.
Ryszard Mosakowski – Szkolnictwo wyższe w Szwecji.

ROZMOWA NA KONIEC ROKU

Wywiad z Januszem Sobieszczańskim Przewodniczącym Krajowej Sekcji Nauki NSZZ "Solidarność"

Maria Wesołowska: Nasza rozmowa odbywa się już na początku nowego roku. Proponuję więc, aby zacząć od krótkiego podsumowania roku ubiegłego. Co uważasz za najważniejsze, czy może najbardziej satysfakcjonujące z punktu widzenia KSN w roku 2002 ?

Janusz Sobieszczański: Może najpierw o okolicznościach, które w ubiegłym roku wpływały na działania KSN. Rok ten był rokiem ratowania finansów państwa. Wiele dziedzin w Polsce odczuło skutki okrojonego budżetu. Nakłady na naukę zmniejszono o 20%. W szkolnictwie wyższym wstrzymano realizację II etapu poprawy wynagrodzeń, a środki na wydatki rzeczowe były niższe o 20% w porównaniu z rokiem poprzednim. Drugą okolicznością, o której trzeba pamiętać, to zakończenie kadencji władz "Solidarności" i początek nowej kadencji. Z tym związane były dodatkowe prace organizacyjne, sprawozdawczość i przygotowanie Walnego Zebrania Delegatów. Kończyła się kadencja, którą bardzo krytycznie oceniano w odniesieniu do całej "Solidarności". Potrzebna była refleksja nad dotychczasowymi działaniami Związku i sformułowanie wniosków na przyszłość. Na owocne refleksje trzeba będzie jednak jeszcze poczekać. Złe notowania "Solidarności" nie pomagały KSN, choć akurat KSN może uznać poprzednią kadencję za udaną. Nie osiągnęliśmy postępu w sprawach nauki, natomiast w odniesieniu do szkolnictwa wyższego mamy powody do satysfakcji – szczególnie, jeśli uwzględnimy warunki i sytuację, w jakiej zostało to osiągnięte.

M.W.: Czy masz na myśli nowelizację ustawy?

J.S.: Tak, chodzi mi o nowelizację ustawy z lipca 2001 r. wprowadzającą szereg nowych regulacji, a co szczególnie

ważne - wprowadzenie trzyetapowego systemu poprawy wynagrodzeń, który w trzecim etapie będzie gwarantował jako tako przyzwoity poziom wynagrodzeń. Podstawowa powinność Związku to dbałość o poziom wynagrodzeń pracowników. Przy czym my zabiegamy o dobrą sytuację zarówno szkolnictwa wyższego, jak i nauki. Nie chcemy rozdzielać tych spraw.

W ubiegłym roku nie mogliśmy liczyć na poprawę tej sytuacji, natomiast liczyliśmy, że w roku 2003 uda się odejść od mizerności roku 2002. Odbywały się rozmowy z MENiS, KBN, Ministerstwem Gospodarki. Przedstawialiśmy nasze propozycje. W odniesieniu do szkolnictwa wyższego oczekiwaliśmy przyspieszenia opóźnionej realizacji II etapu podwyżek. Pani minister K. Łybacka obiecywała, że dołoży wszelkich starań. Oczekiwaliśmy także zwiększenia środków finansowych w budżecie szkolnictwa wyższego na pozostałe wydatki, w tym na wydatki rzeczowe, które zostały znacznie okrojone. Niestety postępu nie ma żadnego, nie został przyspieszony termin II etapu podwyżek wynagrodzeń. Zobaczymy, jak będzie ze środkami na wydatki rzeczowe: czy będą na tym samym poziomie, czy będą nieco niższe.

Chyba w jeszcze gorszej sytuacji jest nauka, a w szczególności PAN i jednostki badawczo-rozwojowe (JBR). Już w ubiegłym roku słychać było o zamiarach likwidacji instytutów. Obawiam się, że ten rok będzie pogłębiał złą sytuację. Ponowią się próby ratowania finansów poszczególnych jednostek przez oszczędności, polegające na redukcji zatrudnienia, likwidacji całych zespołów badawczych; w niektórych przypadkach może zakończyć się to likwidacją instytutów.

Podsumowując rok ubiegły trzeba przypomnieć, że podjęliśmy się kolejnego dużego zadania - przygotowania ponadzakładowego układu zbiorowego pracy dla szkolnictwa wyższego. Cały rok trwały prace nad projektem. W listopadzie i grudniu napływały opinie komisji zakładowych o opracowanym dokumencie i sądzę, że pierwszy etap przygotowania projektu mamy już prawie za sobą.

M.W.: Wróćmy jeszcze do nowelizacji ustawy o szkolnictwie wyższym z lipca 2001 r. Czy nie jesteś rozczarowany tym, że nie dało się w tej nowelizacji zrobić więcej? Wiele naszych postulatów nie zostało uwzględnionych. Nadal brak jest całościowego uregulowania prawnego sytuacji szkolnictwa wyższego. **J.S.:** Nie można było zrobić więcej. Można nawet powiedzieć, że zrobiono więcej niż można było. To co osiągnięto uważam za wyjątkowy sukces. Natomiast wprowadzenie nowej, kompleksowej ustawy "prawo o szkolnictwie wyższym", która zmieniałaby ustawę o szkolnictwie wyższym, a także ustawę o wyższych szkołach zawodowych i ustawę o stopniach i tytułach naukowych jest stale aktualne. Widać wyraźniej już od początku roku 2003, przy czym w tym roku to nie my będziemy mieli główną inicjatywę. Jak wiadomo, został powołany zespół prezydencki, który ma przygotować propozycję daleko idących zmian w ustawach dotyczących szkolnictwa wyższego. Jest to inicjatywa wspólna pana Prezydenta i Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich. Jest oczywiście faktem, że nadal istnieje nasz projekt opracowany przez KSN, który był wniesiony do Sejmu ubiegłej kadencji, ale jego istnienie jest niejako czysto fizyczne, ponieważ nie ma on statusu formalnego.

M.W.: Wyjašnjmy, że wszystkie nierozpatrzone projekty ustaw z końcem kadencji Sejmowej idą do kosza.

J.S.: Tak. Byłoby niedobrze, gdyby ten projekt nie był już brany pod uwagę, dlatego że z dotychczasowych opracowań, zawiera on najbardziej kompleksowe i najdalej idące rozwiązania. Swego czasu prasa przywiązała się do jednego tylko problemu wnoszonego w projekcie: do innego niż przyjęte podejścia do kariery akademickiej.

M.W.: Sprawa, w cudzysłowie, "habilitacji"?

J.S.: Jest to rzeczywiście podejście odmienne od obecnie przyjętego, ale nie można twierdzić - jak to często robiono - że jest całkowicie nowe. Nawiązuje ono do rozwiązań, które są gdzie indziej od lat stosowane i mają bardzo dobrą praktykę. W projekcie KSN obok sprawy kariery akademickiej bardzo mocno postawiona jest sprawa stworzenia ustawowych gwarancji w zakresie finansowania szkolnictwa wyższego. Oczywiście, Ministerstwo Finansów z takich rozwiązań nie jest zadowolone, bo to będzie zakwalifikowane do sztywnych wydatków budżetowych. Ze względu na dotychczasową wieloletnią praktykę (w okresie formułowania budżetu państwa), nietrudno przewidzieć, że w takich bojach, komu dać nieco więcej środków, środowisko nauki i szkolnictwa wyższego nie ma większej siły przebicia, a są to sprawy bardzo ważne nie tylko dla pracowników z tej sfery, ale i dla pomyślnego zmierzenia się z problemami naszego Kraju. Warto więc pomyśleć o rozwiązaniach, które będą gwarantowały rozwój tych dziedzin.

Trudno teraz przewidywać, co będzie główną cechą nowych rozwiązań proponowanych przez zespół powołany przez Prezydenta. Uwzględniając różne wypowiedzi z poprzedniego okresu można żywić obawy, że będą zgłaszane propozycje zwiększenia ekonomicznej efektywności uczelni bez zwiększenia dotacji z budżetu państwa. Obawiam się także, że takie pojęcia, jak jakość kadry, autono-

mia szkół wyższych, mogą być wykorzystane do uzasadnienia propozycji, które będą służyły zdyscyplinowaniu kadry.

M.W.: Odejście od pensum, wielka ilość usług edukacyjnych płatnych itp. Jak sądzisz, czy można się spodziewać poprawki konstytucyjnej zmieniającej zapis, że szkolnictwo wyższe jest bezpłatne?

J.S.: Ciągłe trwają "zabawy" z tym zapisem konstytucyjnym.

M.W.: Czy zespół, powołany przez Prezydenta ma szansę tak szybkiego opracowania projektu, by jeszcze za tej kadencji Sejmu koalicja rządząca mogła go przeforsować?

J.S.: Takie są deklaracje. Ten zespół będzie pracował bardzo sprawnie i należy przewidywać, że w II kwartale projekt ustawy trafi do Sejmu. Zapowiada się, że nowy rok akademicki 2003/2004 zacznie się już pod działaniem nowej ustawy.

M.W.: Czy taka szybka ścieżka legislacyjna wyklucza konsultacje społeczne projektu? Czy będziemy pominięci?

J.S.: Z całą pewnością projekt "prezydencki" nie wymaga uzgodnień międzyresortowych. Nie jestem w stanie odpowiedzieć, czy na pewno nie wymaga konsultacji społecznej. To jest ustawa bardzo ważna i byłoby źle, gdyby ten etap konsultacji został pominięty.

M.W.: Mam nadzieję, że KSN będzie się dobijał o to, żeby ten etap nie został pominięty.

J.S.: KSN nie tylko będzie się o to dobijał. KSN będzie starał się przypomnieć o swoim kompleksowym opracowaniu pt. "Prawo o szkolnictwie wyższym".

M.W.: Jedno drugiego przecież nie wyklucza - prawda? Dużo mówimy o kwestii finansowania szkolnictwa, są jednak jeszcze inne bardzo ważne problemy nas dotyczące. Chciałabym zauważyć, że teraz następuje pewna zmiana spojrzenia na szkolnictwo wyższe prywatne i społeczne. Szkoły te są w większości - z taką opinią się spotykam - na niskim poziomie kształcenia. Środowisko publicznych szkół wyższych krytycznie oceniało szkoły prywatne, a z drugiej strony ceniło je jako miejsce, gdzie nauczyciele akademicy mogli znajdować dodatkowe zatrudnienie. Jak przypuszczasz, w jakim kierunku ukształtuje się sytuacja w przyszłości? Czy podniesie się poziom szkół prywatnych i dojdzie do merytorycznej współpracy z publicznymi szkołami? Czy raczej szkoły te będą upadały?

J.S.: Jest to fragment szerszego zbioru problemów, który można by zatytułować: "studia płatne" i "studia niepłatne". Uważam, że uczelnie prywatne stwarzają szansę na zapalenie tych luk, których nie zagospodarowuje szkolnictwo państwowe. Uważam, że szkolnictwo prywatne ma większą zdolność modyfikacji programów kształcenia, szybszego dostosowania się do doraźnych potrzeb, rodzących się w wyniku rozwoju cywilizacyjnego i technologicznego. Ja nie sądzę, by można było tak jednym stwierdzeniem przesądzić, że publiczne uczelnie bardzo są dobre, a prywatne są bardzo złe. Tu przypomnę szerszy problem: studia płatne i studia niepłatne. Istnieją obawy, że rzeczywistość na studiach płatnych poziom kształcenia i jakość kształcenia są trochę gorsze niż na studiach niepłatnych. Ale nie dotyczy to tylko uczelni niepaństwowych. Dotyczy to wszystkich uczelni. Oczywiście, jest zróżnicowanie między poszczególnymi uczelniami. Na to jednak w różnych miejscach i przy różnych okazjach była zwracana uwaga i sądzę, że wiele uczelni przykładła wiele wysiłku, żeby poziom kształcenia i jakość kształcenia nie zależały od formy studiów. Wreszcie od tego roku istnieje Komisja

Akredytacyjna, która będzie rzetelnie sprawdzała warunki decydujące o poziomie i jakości kształcenia.

M.W.: Pewne osiągnięcia w tym zakresie Komisja Akredytacyjna już ma.

J.S.: Niewątpliwie będzie to dodatkowy czynnik, który wprowadzi rzetelną weryfikację. Obecnie często opieramy się tylko na przeswiadczeniu, że gdzieś jest dobrze, a gdzieś jest źle. Sądzę, że Komisja sprawi, że będziemy mieli do dyspozycji obiektywną ocenę. W przypadku, gdy ocena Komisji wypadnie negatywnie, będą musiały zostać poczynione odpowiednie kroki.

Chcę zwrócić uwagę, że w dyskusjach nad kształtem szkolnictwa wyższego prawie nie uwzględniamy niesłuchanego rozwoju technicznego i technologicznego. Z roku na rok będą powstawać zupełnie nowe problemy. W szkolnictwie wyższym bardzo daleko idące zmiany spowoduje wchodzenie nowoczesnych technik informacyjnych.

M.W.: Czy myślisz np. o studiach przez internet?

J.S.: Tak jest. To z całą pewnością musi spowodować zupełnie inne spojrzenie na sam proces kształcenia, a także i zatrudnienia. Niesie to cały szereg nowych problemów i będzie wymagało zupełnie nowych rozwiązań. Niektóre uczelnie zaczynają wprowadzać takie formy studiów.

M.W.: No tak, ale jak wiadomo, nic nie zastąpi bezpośrednich kontaktów między studentem a wykładowcą. Nawet jeśli wykładowca ma 200 studentów, nad którymi musi sprawować opiekę, to lepszy kontakt w takim trybie niż zaden.

J.S.: Taki pogląd jest powszechny i chyba słuszny, bo bezpośredni kontakt jest nie do zastąpienia, natomiast musimy się zgodzić, że wspomniane techniki stwarzają dodatkowe możliwości. Warto się postarać, żeby posłużyły wzbogaceniu kształcenia, nie gubiąc przy tym istoty procesu kształcenia i cech humanizmu.

M.W.: Czy wprowadzenie ponadzakładowego układu zbiorowego pracy i w ślad za tym zakładowych układów zbiorowych zmieni w jakiś sposób stosunki na uczelni?

J.S.: Sensem wszelkich układów, w tym ponadzakładowego układu zbiorowego pracy, jest stworzenie większej stabilizacji, a zatem większego spokoju w instytucjach, które są objęte działaniem tych układów. To jest moim zdaniem podstawowe znaczenie. Trzeba także pamiętać o tym, że każdy układ zbiorowy jest związany z pewną szansą poprawy, dlatego że układ zbiorowy może zawierać rozwiązania lepsze niż ustawowe, natomiast nie może zawierać gorszych. W związku z tym, za każdym razem rodzi się nadzieja, że w stosunku do minimum określonego przez zapisy ustawowe będzie pewien postęp.

M.W.: Słyszeliśmy już niejednokrotnie, że w niektórych krajach zachodnich czy w Ameryce związki zawodowe odgrywają ogromną rolę w zawieraniu układów z pracodawcą. Bywa nawet, że związek zawodowy w imieniu swoich członków negocjuje warunki zatrudnienia i wynagradzanie pracowników. Ty uważasz, że w naszym kraju też byłoby to możliwe i wskazane. Na pewno podniosłoby to rolę związku zawodowego.

J.S.: Co kraj - to inne rozwiązania. Na dodatek, to zmienia się w czasie. Chyba rzeczywiście takim wzorem oddziaływania związkowego może być Szwecja, gdzie warunki płacowe konkretnego pracownika są wynegocjowane w dialogu pomiędzy związkiem zawodowym a kierownictwem tej jednostki, w której pracownik jest zatrudniany. W Polsce uznaliśmy, że związek zawodowy powinien mieć głos równorzędny, stąd sformułowanie "w uzgodnieniu"

przy ustalaniu zasad wynagradzania. Nie walczyliśmy o to, aby bezpośrednio wpływać na wynagradzanie tej czy innej osoby, uznając że to w sposób obiektywny powinien czynić ten, kto jest kierownikiem danej komórki. Myślę, że to jest dobre rozwiązanie, jeżeli chodzi o praktykę w dziedzinie szkolnictwa wyższego. Przez ostatnie lata dość rzetelnie w większości uczelni odbywa się uzgadnianie zasad kształtowania wynagrodzeń i podwyżek. Odbywa się to w toku negocjacji między związkami zawodowymi a kierownictwem uczelni.

M.W.: Powiedz mi, jakie są u nas korzyści z przynależności do związku zawodowego? Czym zachęcać ludzi do wstępowania w szeregi?

J.S.: Jeśli ktoś nie będzie miał wyobraźni, to go nigdy nie zachęcimy. Jeżeli będziemy odpowiadali wprost na takie pytania, to nie unikniemy sloganów. Ja bym zaczynał od czegoś innego. Spróbujmy zlikwidować związki zawodowe. Jestem przekonany, że po paru latach znaczna część ludzi by się zorientowała, że w pojedynkę nie da sobie rady z przesadzonymi wymaganiami pracodawcy i że trzeba się skrzyknąć w kilku, w kilkunastu, w kilkudziesięciu. I tak od nowa powstałaby koncepcja związku zawodowego, która by stworzyła stan równowagi pomiędzy oczekiwaniami pracodawcy i pracownika.

M.W.: No tak, ale każdy pojedynczy człowiek może pomyśleć: po co ja mam płacić te składki, skoro i tak wszystkie korzyści płynące z istnienia związku ja też mogę mieć i bez tego. Jak trafić do indywidualnego człowieka przekonując go, że powinien wesprzeć szeregi, jeżeli korzysta z efektów naszych starań.

J.S.: Tu oczywiście jest kilka poważnych problemów. Trzeba docierać z informacją, co dzięki związkowi zostało osiągnięte. Nie mam wątpliwości, że system poprawy wynagrodzeń w szkolnictwie wyższym został osiągnięty dzięki KSN.

M.W.: Ta informacja bardzo opornie dociera do ludzi. Oni nie wierzą, że to dzieło KSN - ustawa to ustawa.

J.S.: No, co z tym zrobić? Jak się mówi prostą prawdę, to ona nie jest atrakcyjna. Natomiast problem – jak bym to nazwał – "wożenia się osób na gape" jest charakterystyczny oczywiście nie tylko dla Polski. Związki zawodowe utrzymywane są ze składek swoich członków, a korzyści konsumują nie tylko członkowie związku, a także wszyscy pracownicy. Funkcjonowały modele polegające na tym, że wszyscy muszą płacić, bez względu na to, czy należą do związku zawodowego czy nie. Ja myślę, że prędzej czy później trzeba będzie się nad tym zastanowić. Jest to oczywiście poważny problem.

M.W.: Porozmawiajmy teraz ogólnie, nie tylko o KSN. Jak widzisz sytuację w "Solidarności"?

J.S.: Jest cały zbiór bardzo poważnych problemów stojący cały czas przed Związkiem, które potraktował zbyt jednostronnie i powierzchownie. Na przykład w wyniku szerokiej krytyki poprzedniej ekipy rządowej i za tym "Solidarności", która w dużym stopniu firmowała rząd, zakrzyknięto, że trzeba odejść od polityki. Z całą pewnością Związek nie powinien uzależniać się od żadnej partii politycznej. Związek jednak może prowadzić działania polityczne, nie tylko w sensie realizacji swoich celów, ale jego cele powinny go w świecie polityki odpowiednio orientować. Moim zdaniem "Solidarność" powinna być związkiem politycznym, tym bardziej że narodzenie się Związku "Solidarność" było bardzo silnie związane z orientacją polityczną ukierunkowaną na dwie główne wartości: po

pierwsze, wartość i godność człowieka, po drugie, niepodległość, niezależność. To są kierunki ciągle aktualne.

M.W.: Kilka lat temu nastąpiło przyjęcie ustawy o PAN i wówczas ta ustawa była bardzo krytykowana. Mijają lata i nie widać żadnych wysiłków w kierunku poprawy tej sytuacji. Czy PAN dostosowała się do ustawy, czy jest tak zmęczona walką, że spasowała?

J.S.: Pewnie dalej są różne koncepcje roli i ustroju PAN. Sądzę, że są kręgi (środowiska), które uważają, że ta ustawa, która obecnie obowiązuje, to był zbyt mały krok do przodu, że instytuty PAN powinny mieć jeszcze większą samodzielność i autonomię; ale także są kręgi, które mają pogląd odmienny: że należy powrócić do poprzedniego modelu, gdzie finansowanie zadań instytutów odbywa się nie bezpośrednio tak jak obecnie z Komitetu Badań Naukowych, ale poprzez centralę PAN. Sądzę, że w dalszym ciągu byłyby zgłaszane i takie, i takie koncepcje.

M.W.: W ostatnich latach ulega przemianie KBN. Nie mamy już przewodniczącego KBN, ale Ministra Nauki, nazwa Komitet Badań Naukowych przekształca się w Ministerstwo Nauki. KBN traci niezależność – staje się ministerstwem, instytucją włączoną w system polityczny państwa. Kiedyś byliśmy zadowoleni, że powstał KBN jako instytucja w pewnym stopniu niezależna od rządu, organizująca życie naukowe ponad aktualnym układem politycznym. Jakbyś to ocenił? Czy obecne zmiany są pozytywne?

J.S.: Jesteśmy w okresie, gdy następuje bardzo zdecydowana zmiana formuły Komitetu Badań Naukowych. Teraz KBN będzie po prostu Ministerstwem Nauki. Natomiast do tej pory było to rozwiązanie dość nietypowe w skali światowej. Chyba było jedynie kilka takich przypadków, w których tak wyraźnie widać powiązanie struktury typowo rządowej ze strukturą demokratyczną – przedstawicielstwem środowiska. Bardzo często wypominam naszemu środowisku, że miało wyjątkową szansę kierowania nauką, wpływania na jej rozwój poprzez KBN i że nie zostało to wykorzystane w takim stopniu, w jakim mogło być wykorzystane.

M.W.: Czy teraz to już przepadło?

J.S.: W tej chwili przepadło. Co prawda w Ministerstwie Nauki będzie funkcjonowała Rada Nauki wyłaniana jako przedstawicielstwo świata nauki, ale będzie ona miała już tylko kompetencje opiniodawcze.

M.W.: Zapytam Cię jeszcze o następne gremium: o Radę Główną Szkolnictwa Wyższego.

J.S.: Rada Główna to jest forma samorządu szkolnictwa wyższego na forum naszego kraju. Zmiany ustawowe, które zaszły, są niewielkie. RG liczy teraz nieco mniej osób, ale to nie powinno powodować większych zmian. Dość istotne jest to, że w poprzednich latach Rada Główna właściwie spełniała funkcję komisji akredytacyjnej. Obecnie gros tych zadań przejmuje nowo utworzona Komisja Akredytacyjna, a zatem Rada Główna z większą siłą będzie mogła skupić się na realizacji zadań, które wynikają z faktu, że jest przedstawicielstwem samorządowym szkolnictwa wyższego.

M.W.: Jak sądzisz, czy coś się zmieni w polskim szkolnictwie i nauce po wejściu do Unii Europejskiej? Może, jeśli chodzi o ruchy kadrowe - czy nasi pracownicy naukowcy odpłyną do zachodnich krajów, czy napłyną z kolei stamtąd do nas pracownicy naukowcy?

J.S.: Wprowadzając trzyetapowy system poprawy wynagrodzeń stworzymy jakie takie warunki, aby wielu dobrych naukowców pozostało w kraju. Ogólnie biorąc, wędrowni naukowcy po różnych placówkach naukowych jest bardzo wskazana. Ważne jest też, żeby jakąś placówką badacze uważali za swoją "ojczystą placówkę". Oczywiście, czy nasi pracownicy będą odpływać z kraju czy nie zależeć będzie od tego, jakie warunki do pracy im stworzymy. Czynniki o tym decydujące, to warunki prowadzenia badań, w szczególności posiadanie odpowiedniej aparatury, żeby móc realizować swoje zamiary badawcze, no i poziom wynagrodzeń.

M.W.: Ważne jest też środowisko. Na przykład, matematyk niekoniecznie musi mieć wspaniałą aparaturę, natomiast musi mieć grono dyskusyjne, gdzie poprzez wymianę zdań znajduje inspiracje do twórczości. Potrzebny jest też łatwy i tani dostęp do światowej literatury.

J.S.: Internet otwiera biblioteki świata. Mam nadzieję, że nasze środowisko naukowe będzie miało czas na dyskusje naukowe.

M.W.: Jakie zadania stoją przed KSN w najbliższej przyszłości?

J.S.: Mówiliśmy już o pracach nad ustawą "Prawo o szkolnictwie wyższym". To bardzo ważne prace. W dalszym ciągu, co wprost wynikało ze Statutu Związku Zawodowego, musimy zabiegać o polepszenie sytuacji materialnej pracowników sfery nauki i szkolnictwa wyższego. Będziemy też zabiegali o środki, które pozwalają na rozwój tych dziedzin. Potrzebne są do tego określone naciski, aby uzyskać odpowiednią pozycję środków na naukę i szkolnictwo w wydatkach budżetu państwa, zdajemy sobie sprawę, że będzie można to uzyskać stopniowo. Na przykład, proponowany przez nas w 2004 r. poziom finansowania nauki wynoszący 0,6% PKB jest daleki od potrzeb i nie wytrzymuje porównania z innymi krajami europejskimi, jednakże prowadzi do pewnej poprawy sytuacji w nauce. Z kolei środki finansowe na realizację zadań szkolnictwa wyższego w 2004 r. nie powinny być mniejsze niż 1,2 % PKB. Od wielu lat zwracamy też uwagę, że konieczne jest, aby nauka była związana z gospodarką.

M.W.: W rozwiązaniach ustawowych?

J.S.: Tak. Także w rozwiązaniach ustawowych. Chodzi o stworzenie rozwiązań systemowych, mechanizmów, które na stałe stworzą powiązania między gospodarką i nauką. Jest to trudne, mamy gospodarkę rynkową, większość przedsiębiorstw nie jest jednostkami państwowymi, ale to nie oznacza, że nie można znaleźć takich rozwiązań.

M.W.: Dziękuję Ci za tę rozmowę. Nie sposób w jednym wywiadzie omówić wszystkich spraw. Może jeszcze kiedyś wrócimy do tej formy prezentacji prac KSN i problemów, z jakimi się Sekcja spotyka.

Rozmowę przeprowadziła
Maria Wesołowska
23 stycznia 2003 r. w Warszawie.

Porządek zebrania:

1. Odniesienie się do "Strategii rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do 2010 roku",
2. Projekt Regulaminu Rady i Prezydium,
3. Informacja na temat wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie wyłączenia uczelni i JBR-ów spod ustawy o zamówieniach publicznych,
4. Informacja na temat seminarium w sprawie przekształceń własnościowych,
5. Plan pracy KSN na 2003 r.,
6. Informacja o stanie finansów KSN,
7. Rozpatrzenie wniosku z Walnego Zebrania Delegatów w sprawie naliczania składek członkowskich,
8. Nagrody dla działaczy KSN,
9. Budżet Państwa w działach "nauka" i "szkolnictwo wyższe",
10. Informacja o stanie prac nad Ponadzakładowym Układem Zbiorowym Pracy dla szkolnictwa wyższego,
11. Informacje bieżące,
12. Sprawy wniesione i wolne wnioski.

Obecni: Członkowie Prezydium: K. Andrzejewska, J. Dudek, A.Grząślewicz, B. Jakubowska, E. Krauze, R. Mosakowski, K. Siciński, J. Sobieszczański, K. Weiss, J. Żurak. Komisja Rewizyjna: J. Wojtasiak. Zaproszeni goście: J. Jackl, W. Pillich, M. Wesołowska.

Zebranie otworzył kol. J.Sobieszczański. Zaproponował uzupełnienie porządku obrad o trzy nowe punkty, które zostały podjęte (do proponowanego wstępnie porządku weszły jako punkty 3, 4, 6).

Punkt 1 programu pod nieobecność kol. J.Ołędzkiego krótko zreferował kol. J.Sobieszczański. MENiS opracowuje strategię rozwoju szkolnictwa wyższego. Bardzo ważne jest opracowanie stanowiska KSN w tej sprawie. Poinformował, że kol. J.Ołędzki zwrócił uwagę, że jeżeli zostanie zrealizowany trzeci etap podwyżki wynagrodzeń potrzebny będzie wzrost nakładów ponad 1,2% PKB, a w dokumencie Ministerstwa przewidziano tylko 1% PKB. Czy oznacza to, że planuje się redukcję zatrudnienia?

W dyskusji kol. R.Mosakowski zaproponował, aby przed wypracowaniem stanowiska spotkać się w szerszym gronie z udziałem KRASP-u i innych instytucji i związków działających w sferze szkolnictwa wyższego. Kol. J.Sobieszczański zauważył, że przyjmując racjonalny tryb pracy najpierw należałoby opracować nasze stanowisko, a następnie prowadzić rozmowy z MENiS i innymi. Kol. R.Mosakowski stwierdził, że proponowana procedura powinna ułatwić sporządzenie dokumentu. Później będzie trudno zmienić ten dokument, dlatego proponuje najpierw rozmowy, a dopiero później opracowanie stanowiska. Kol. J.Sobieszczański powtórzył, że najpierw należy wypracować własny pogląd na sprawę, a potem prowadzić rozmowy i na koniec dokonać uzupełnienia bądź zmiany stanowiska (o ile będzie to uzasadnione). Według kol. J.Wojtasiak najpierw powinna odbyć się dyskusja w zespole kierowanym przez kol. J.Ołędzkiego, później rozmowy z MENiS, na tej podstawie ustalenie ostatecznego stanowiska KSN i po uzgodnieniu z Komisją Krajową przekazanie stanowiska do MENiS. Kol. J.Żurak stwierdził, że spotkanie z minister K.Łybacką jest konieczne jak najszybciej w celu wymiany poglądów. Podsumowując kol. J.Sobieszczański zaproponował, aby do zespołu opracowującego stanowisko KSN w sprawie strategii rozwoju szkolnictwa wyższego dołączyć kolegów R.Mosakowskiego, A.Grząślewicza i W.Pillicha. Sekretarz został zobowiązany do powiadomienia o tym ustaleniu kol. J.Ołędzkiego. Omówiono także propozycje

zakresu tematycznego ewentualnych rozmów z minister K.Łybacką, w tym:

1. Budżet szkolnictwa wyższego,
2. Informacja o pracach nad układem zbiorowym,
3. Informacja na temat propozycji zmian w ustawie o tytułach i stopniach naukowych,
4. Problem algorytmu naliczania finansów dla uczelni,
5. Uwagi na temat strategii rozwoju szkolnictwa wyższego przygotowanej przez MENiS.

Ad p. 2. Kol. J.Dudek zaproponował, aby ze względu na dużą ilość istotnych uwag dotyczących przedstawionego projektu regulaminu obrad Rady i Prezydium KSN przełożyć omówienie tego tematu na następne posiedzenie Prezydium.

Ad p. 3. Kol. J.Dudek poinformował zebranych, że wielokrotnie różne środowiska występowały do Rządu i Sejmu w sprawie wyłączenia spod ustawy o zamówieniach publicznych JBR-ów i szkolnictwa wyższego. W obu przypadkach stosowanie tej ustawy jest szkodliwe gospodarczo i uniemożliwia normalne funkcjonowanie placówek naukowych. Kol. K.Siciński zauważył, że ustawa ta uniemożliwia konkurowanie JBR-ów z prywatnymi firmami, których ta ustawa nie dotyczy. Dotychczas wystąpienia te nie przyniosły rezultatów. Rada Główna JBR zaproponowała, aby zostało skierowane do Trybunału Konstytucyjnego wystąpienie w tej sprawie. Należy sprawdzić zasadność prawną takiej procedury i wystąpić poprzez Komisję Krajową. Kol. E.Krauze poinformował, że według jego rozeznania ta ustawa jest zgodna z Konstytucją i należy podjąć inicjatywę legislacyjną z propozycją jej zmiany. Kol. K.Siciński zauważył, że JBR-y uzyskują z budżetu państwa tylko niewielki procent dofinansowania i pieniądze nie pochodzące z budżetu powinny być rozliczane z pominięciem ustawy o zamówieniach publicznych. Kol. M.Wesołowska poinformowała, że szkoły prywatne zostały wyłączone spod tej ustawy. Nie ma więc równości w traktowaniu uczelni. Zostało to zaskarżone do Trybunału Konstytucyjnego. Kol. J.Dudek powtórzył, że mimo zawłości prawnych i należy opracować stanowisko popierające wystąpienie Rady Głównej JBR.

Prezydium postanowiło zintensyfikować działania w celu zmiany ustawy o finansowaniu uczelni i JBR-ów. Należy opracować propozycje zmiany ustawy. Kol. J.Dudek ponownie przypominał, że wystąpienie Rady Głównej JBR jest już przygotowane. Potrzebna jest tylko akceptacja KSN. Kol. R.Mosakowski zaproponował, aby to zagadnienie przedstawić w Sekretariacie Nauki i Oświaty. Kol. E.Krauze stwierdził, że należy podjąć uchwałę o wsparciu inicjatywy Rady Głównej JBR. Kol. W.Pillich podniósł, że można również spowodować interpelację poselską. Ustalono, że sprawę merytorycznie będzie prowadził kol. J.Dudek, a w sprawach szkolnictwa wyższego będą mu pomagać kol. K.Andrzejewska i kol. A.Grząślewicz.

Ad p.4. Kol. K.Siciński poinformował, że seminarium w sprawie przekształceń własnościowych JBR-ów odbędzie się w Katowicach w dniu 16.11.02. Będzie ono połączone z drugą częścią Zebrania Delegatów KSN JBR. Niestety, tego samego dnia jest posiedzenie Sekretariatu Nauki Komisji Krajowej, dlatego niektórzy koledzy nie będą mogli w nim uczestniczyć. Koszt udziału w seminarium wynosi 40 zł. Uczestnicy seminarium otrzymają zaświadczenia potwierdzające uczestnictwo w szkoleniu. Planowany jest udział około 50 osób. Kol. B.Jakubowska stwierdziła, że preliminarz kosztów seminarium został przygotowany wzorcowo. Prezydium jednogłośnie zaakceptowało

przedstawiony preliminarz kosztów i postanowiło zaakceptować dofinansowaniem seminarium w wysokości 1000 zł.

Ad p. 5. Kol. K.Siciński poinformował, że w dniach 4 i 5 grudnia w Brukseli odbędzie się spotkanie Zgromadzenia Generalnego Biura Kadr. Powinna na to spotkanie pojechać delegacja dla nawiązania kontaktów i udziału w seminarium. Nawiązanie kontaktów jest bardzo ważne. Koszt przejazdu autokarem około 600 zł od osoby. Na prośbę kol. J.Sobieszczańskiego kol. K.Siciński poinformował, że Biuro Kadr to organizacja "białych kołnierzyków" mająca dobre rozeznanie w europejskich projektach badawczych. Tematem spotkania ma być odpowiedzialny management europejski. Kol. A.Grząślewicz zauważył, że wyjazd należy traktować jako rozpoznanie możliwości tej organizacji. Kol. K.Siciński zauważył, że składka członkowska na rzecz Biura Kadr jest i tak płacona, więc trzeba wykorzystać możliwość szkolenia; dodatkowo opłaca się tylko koszty podróży. Kol. B.Jakubowska poinformowała, że w budżecie KSN na rok bieżący jest 23 tysiące zł na wyjazdy zagraniczne, a wydano z tego około 6 tys. zł. W związku z powyższym przyjęto uchwałę:

Prezydium KSN uznaje za celowe uczestnictwo w Zgromadzeniu Ogólnym i dorocznej konferencji Biura Kadr i deleguje dwóch przedstawicieli (kol. K.Siciński i J.Dudek). Planowany koszt delegacji ok. 1000 zł od osoby. Uchwałę przyjęto jednomyślnie.

Ad p. 6. Informację o stanie finansów KSN przedstawiła kol. B.Jakubowska. Na skutek wysokich składek dla organizacji zagranicznych przekroczone preliminarz tych opłat o 45%. Można próbować wystąpić o obniżenie składek, ale pozytywny efekt jest mało prawdopodobny, bo już korzystamy z wielu ulg. W bieżącym roku prognozowane roczne wpływy ze składek członkowskich będą mniejsze niż w roku ubiegłym.

Kol. J.Sobieszczański stwierdził, że jest zaniepokojony stanem finansów. Należy zastanowić się nad zmniejszeniem wydatków. Wpływy ulegają systematycznemu obniżeniu, a ceny wzrastają. Większość wydatków związana jest z działalnością merytoryczną. Możliwość zwiększenia wpływów dają granty. Należy wystąpić do Komisji Krajowej o finansowanie naszych składek do organizacji międzynarodowych z jej środków. Tę sprawę powinna rozpoznać kol. B.Jakubowska. Szczegółowe omówienie finansów powinno nastąpić na kolejnych zebraniach Prezydium. Kol. K.Siciński zauważył, że brak informacji o zaległościach w płaceniu składek przez poszczególne komisje zakładowe uniemożliwia podejmowanie interwencji w Regionach. Kol. M.Wesołowska zaproponowała, aby poszukać sponsora na wydawanie "Wiadomości KSN". Kol. R.Mosakowski stwierdził, że należy stosować Regulamin i skreślać komisje zakładowe, które nie płacą składek. Kol. J.Żurak zwrócił się do Skarbnika o przygotowanie listy zaległości opłat składek na następne spotkanie. Kol. E.Krauze zauważył, że Komisje Zakładowe odprowadzają zaniżone składki, zwłaszcza na wyższych uczelniach, gdzie obliczają składki tylko od pensji podstawowej. Kol. K.Siciński zaproponował, aby tam gdzie nie ma Sekcji Regionalnych podejmować interwencje w sprawie płacenia składek przez Zarządy Regionów. Należy również spróbować uzyskiwać pieniądze z funduszy PHARE. Kol. J.Sobieszczański zwrócił się do kol. K.Sicińskiego o rozpoznanie tych możliwości i przedstawienie na kolejnym zebraniu Prezydium. Kol. K.Andrzejewska

zakomunikowała, że należy powiadomić Radę o stanie finansów, wykonaniu budżetu w roku 2002 i planach na rok 2003. Zauważyła również, że zlikwidowano niektóre Komisje Zakładowe oraz niektóre jednostki naukowo-badawcze, a do KSN nie docierają informacje na ten temat.

Ad p. 7. Punkt zdjęto z porządku obrad ze względu na nieobecność kol. P.Lewandowskiego.

Ad. p. 8. Omawiano stronę formalno-prawną nagród. Kol. J.Wojtasiak zobowiązała się, że zwróci się do Komisji Krajowej o informację w sprawie zasad i możliwości przyznawania nagród. Kol. J.Sobieszczański zauważył, że przyznawanie nagród ze środków KSN powinno znajdować się w gestii KSN. Ustalono, że kol. K.Andrzejewska określi wymogi formalne oraz powołano zespół doradczy w składzie: kol. K.Andrzejewska, B.Jakubowska, J.Żurak i J.Wojtasiak do opracowania zasad typowania osób i zaproponowania sposobu nagradzania. Propozycje mają być przygotowane na następne zebranie Prezydium.

Ad p. 9. Budżet Państwa na rok 2003. Zagadnienie zrelacjonował kol. J.Sobieszczański. W stosunku do informacji przekazanych na posiedzeniu Rady niewiele się zmieniło. Wysłano informacje do Komisji Zakładowych proponując im oddziaływanie na posłów w ich miejscu zamieszkania. Prezydium zwróciło uwagę na bardzo dużą wagę tych spotkań. Propozycje przedstawione przez Komisję Sejmową to maksimum tego, na co można liczyć. Kol. K.Siciński poinformował, że Sejmowa Komisja Budżetu i Finansów pozytywnie zaopiniowała propozycję zwiększenia nakładów na naukę. Reszta zależy od głosowania w Sejmie. Kol. J.Żurak stwierdził, że w budżecie nauki środki na wydatki majątkowe zostały ograniczone o 30%. Budżet się nie dopina i w związku z tym można się spodziewać korekty. Kol. W.Pillich powiadomił, że ważną pozycją w budżecie szkół wyższych stanowi dotacja na fundusz pomocy materialnej dla studentów, w tym stypendia, oceniana jako niewystarczająca. Tymczasem posłowie klubu PSL, zgłosili projekt ustawy o zmianie ustawy o szkolnictwie wyższym przyznający studentom studiów zaocznych i wieczorowych prawo do pomocy materialnej, w tym także do stypendium socjalnego ze środków przeznaczonych na ten cel w budżecie państwa. Przy niezmienionych nakładach, spowodowałyby to obniżenie dotychczasowych stypendiów, rozdzielanych wśród większej liczby studentów. Kol. J.Sobieszczański ponowił apel o jak najszerze oddziaływanie na posłów. Kol. J.Żurak zaproponował, aby również zwrócić się do KRASP-u. Kol. K.Siciński poinformował, że Zarząd Regionu Śląskiego występuje w tej sprawie do Prezydenta i zapytał, czy nie należy również tego zrobić. Kol. E.Krauze zauważył, że dokumenty adresowane do Prezydenta w rzeczywistości trafiają do odpowiednich ministrów i dopiero po ich zaopiniowaniu do odpowiednich komórek w kancelarii Prezydenta. Kol. J.Sobieszczański uznał za niecelowe zwracanie się do Prezydenta w tym roku. Wystąpienie takie powinno być dobrze przygotowane merytorycznie.

Ad p. 10. Plan pracy KSN na rok 2003. Zagadnienie przedstawił kol. J.Sobieszczański. Plan powinien zawierać główne kierunki działania i zadania na rok 2003. Należy go opracować najpóźniej w styczniu. Powinien zawierać plan ogólny i plany pracy poszczególnych komisji. Zadanie główne: kontynuacja działań na rzecz poprawy sytuacji finansowej nauki i szkolnictwa wyższego.

Należy zebrać informacje na temat sytuacji JBR, PAN i uczelni w poprzednich latach. Należy zorganizować

konferencję, rozmowy z posłami, ustalić wspólny front oddziaływania. Warto się zastanowić nad przeprowadzeniem badań ankietowych obrazujących stan placówek naukowych PAN i JBR. Muszą znaleźć się osoby, które tę ankietę przygotowują, rozprowadzają i opracują jej wyniki. Kol. J.Dudek zaproponował, aby wzorować się na ankiecie opracowanej przez Radę Główną JBR. Kol. K.Siciński stwierdził, że liczy na rozruszanie części KSN JBR, w tym głównie komisji płacowej. W sprawach zagranicznych w planie należy zwrócić uwagę na to, jak JBR-y i uczelnie będą działały po wstąpieniu do Unii Europejskiej. Kol. E.Krauze zauważył, że uzyskanie jakichkolwiek informacji z jednostek PAN będzie niemożliwe. Dyrektorzy odmawiają udzielania informacji Komisjom Zakładowym. Istnieje możliwość zwrócenia się do Biura Finansowego PAN o informacje. Kol. R.Mosakowski zauważył, że informacje o finansach JBR-ów i PAN mogą być dostępne w KBN i należy rozpoznać czy są one możliwe do uzyskania. Opracowanie wyników ankiety wymaga profesjonalnego opracowania i może być realizowane odpłatnie w ramach grantu. Kol. J.Żurak zauważył, że analogicznie w szkolnictwie wyższym większość informacji można uzyskać z MENiS. Zauważył, że w planie nie uwzględniono dotychczas spraw socjalnych i spraw kontaktów zagranicznych.

Kol. B.Jakubowska zaproponowała wprowadzenie do programu prac na rok 2003 monitorowania zmian w kodeksie pracy. Zauważyła przy tym, że aktualnie zmiany w kodeksie polegają na zdecydowanym ograniczeniu uprawnień Komisji Zakładowej.

Kol. R.Mosakowski zaproponował, aby komisja zagraniczna dostarczyła informacji na temat sytuacji nauki za granicą. Zaproponował zorganizowanie seminarium z udziałem Słowacji, krajów skandynawskich i Niemiec na temat reform w szkolnictwie wyższym. Kol. J.Sobieszczański poinformował, że rok temu było zaplanowane na maj przyszłego roku spotkanie ministrów szkolnictwa. W Education International(EI) miały być przeprowadzone odpowiednie badania. Ekspertyzy z tych badań miały dotrzeć do KSN we wrześniu. Na ich podstawie miało być zorganizowane seminarium. Do chwili obecnej nie wiemy, czy te ekspertyzy zostały wykonane. Kol. R.Mosakowski powinien zrobić rozpoznanie w tej sprawie. Kol. R.Mosakowski poinformował, że nie ma kontaktu z głównym organizatorem seminarium i nie ma żadnych informacji ani możliwości kontaktu.

Kol. W.Pillich stwierdził, że należy poświęcić uwagę układowi zbiorowemu, ponieważ ich działanie wychodzi poza zakres ustaw i Kodeksu Pracy. Należy opracować propozycje w tej sprawie. W Opolu powołano nową uczelnię. Budzi się wątpliwość czy to ma sens skoro finanse nauki zmuszają do ograniczenia działania uczelni już istniejących. Należy zastanowić się nad grantem na temat uprawnień pracowniczych w UE.

Kol. J.Sobieszczański zwrócił się z apelem, aby członkowie Prezydium w ciągu tygodnia uzupełnili propozycje do planu pracy KSN na przyszły rok.

Ad p. 11. Informacji na temat projektu Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy udzielił kol. W.Pillich. Poinformował, że projekt układu jest gotowy i został rozesłany pocztą elektroniczną do wszystkich członków Rady oraz do dyskusji w Komisjach Zakładowych. W następnej kolejności projekt zostanie przesłany do innych związków zawodowych. Kol. J.Sobieszczański zauważył, że w projekcie brak uregulowań dotyczących Akademii Medycznych. Kol. J.Żurak przypomniał, że przedstawiciel A.M. był w zespole opracowującym projekt, ale nie dostarczył żadnych materiałów.

Kol. J.Żurak podniósł, że ma zastrzeżenia co do rozliczeń delegacji na zebrania Rady. Przyjęto, że koszty delegacji pokrywa KSN tylko dla członków Prezydium, a pozostali powinni być finansowani przez Komisje Zakładowe. Komisje Zakładowe zaczynają to kwestionować. Kol. J.Wojtasiak zaproponowała, aby ten problem poruszyć na zebraniu Rady. Kol. B.Jakubowska stwierdziła, że należy również poruszyć sprawę zasadności diet, ponieważ uczestnicy posiedzeń otrzymują posiłek. Kol. K.Weiss zaproponował, aby przed dyskusją na Radzie przedstawić szacunek kosztów delegacji członków Rady i sprawdzić czy KSN stać na pokrywanie kosztów delegacji i diet wszystkich członków Rady.

Ad. p. 12. Sprawy wniesione. Kol. J.Sobieszczański poinformował, że został opracowany projekt ustawy o finansowaniu nauki, który koresponduje ze zmianą KBN w Ministerstwo Nauki. Kol. K.Siciński dodał, że tezy tego projektu znajdują się na stronie internetowej KBN.

Kol. J.Żurak zwrócił się z zapytaniem, jak wygląda sprawa zniżek kolejowych dla pracowników wyższych uczelni. Poruszył również sprawę ankiety KSN rozsyłanej do uczelni. Poinformował, że część ankiety jest już przygotowana, będzie zakończona we wtorek i może być przedstawiona do publikacji. Przedstawił również projekt wstępu do ankiety, oraz zapytał, do kogo mają być rozsyłane opracowane wyniki ankiety. Zauważył również, że nie było dofinansowania MENiS na opracowanie ankiety i zaproponował, aby wyjaśnić, czy istnieje taka możliwość.

Kol. E.Krauze poinformował o dwóch interwencjach w sprawie Uniwersytetu Warszawskiego. Poinformował, że nie płaci się tam za godziny nadliczbowe oraz za przygotowanie wykładów w ramach umowy o dzieło. Jest to niezgodne z prawem. Nauczyciele zwalniani z uczelni występują z roszczeniami. ZUS może obciążyć karą płatnika. Konieczne jest nawiązanie kontaktu z Komisją Zakładową i wyjaśnienie sprawy. Docierają do nas informacje o próbach naruszania praw pracowniczych. Komisje Zakładowe są bezsilne. Konieczne jest włączenie do tego KSN. Kol. J.Sobieszczański zaproponował, aby organizować szkolenia dla przewodniczących Komisji Zakładowych.

Krzysztof Weiss

Według listy obecności w zebraniu uczestniczyło 30 członków Rady, 1 członek Komisji Rewizyjnej oraz 6 zaproszonych gości.

Zebranie otworzył przewodniczący Rady KSN kol. Janusz Sobieszczański. Zaproponował rozszerzenie porządku obrad o punkty dotyczące informacji na temat Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla Szkolnictwa Wyższego i informacji o sytuacji w Fabryce Kabli w Ożarowie. Kol. W.Janik zaproponował zmianę kolejności punktów porządku obrad: po punkcie 2 "Informacjach Przewodniczącego" wprowadzić wybory uzupełniające jako punkt 3, regulamin Rady jako punkt 4 i informacje o budżecie jako punkt 5. Kol. J.Sobieszczański podtrzymał stanowisko, aby wybory uzupełniające umieścić po omówieniu informacji Przewodniczącego (chodzi o obecność osób dojeżdżających, które mogą się spóźnić). Kol. A.Grzaślewicz zaproponował, aby zrezygnować z przerwy obiadowej, a do omówienia finansów KSN dołączyć sprawę rozliczania delegacji i powołać komisję d/s analizy sytuacji finansowej. Kol. J.Sobieszczański poinformował, że przerwy na obiad nie będzie w czasie krótkiej przerwy na posiłek zostanie przedstawione filmowe sprawozdanie z zebrania KSN JBR. Proponowany porządek obrad przyjęto jednomyślnie.

1. Informacje Przewodniczącego. Kol. J.Sobieszczański zwięźle omówił najważniejsze dla KSN wydarzenia z okresu między posiedzeniami Rady. (Członkowie Rady otrzymali na piśmie spis tych informacji.)

Poinformował, że żadna z propozycji zwiększenia budżetu państwa w działach "nauka" i "szkolnictwo wyższe" przedstawionych przez Komisję Sejmową Nauki, Edukacji i Młodzieży nie została przyjęta przez Sejm.

Omówił opinię KSN o poselskim projekcie nowelizacji ustawy o szkolnictwie wyższym, rozszerzającym uprawnienia do przyznawania pomocy materialnej dla studentów ze studiów wieczorowych i zaocznych. Idea jest słuszna, lecz projekt powinien być bardziej dopracowany. KSN zgłosiła uwagi i propozycje.

Udzielił również informacji o zaawansowaniu prac nad Ponadzakładowym Układem Zbiorowym Pracy. Projekt Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy został dokończony i przekazany do zaopiniowania do Komisji Zakładowych i innych organizacji związkowych. Informacja na temat projektu została również przekazana rektorom wyższych uczelni. Dotychczas nie nadeszły propozycje zmian ani opinie.

Przekazał informację o sytuacji w Fabryce Kabli w Ożarowie.

Skierowano pismo do Komisji Zakładowych w sprawie nawiązania bezpośredniej współpracy pomiędzy naszym związkiem a związkiem zawodowym na Słowacji.

Dnia 16 listopada br. odbyło się w Katowicach uzupełniające zebranie wyborcze KSN JBR, połączone z seminarium na temat przekształceń własnościowych JBR.

23 listopada br. odbyło się seminarium na temat "Ocena kompetencji naukowo-dydaktycznych i systemów akredytacji w uczelniach polskich i USA".

Odbyło się posiedzenie Rady Sekretariatu Nauki i Oświaty, w którym uczestniczyło kilku członków Rady KSN. Przyjęto stanowisko w sprawie projektu budżetu państwa w zakresie finansowania nauki i szkolnictwa wyższego.

Odbyło się również posiedzenie Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego. Odniesiono się tam do dokumentu MENiS "Strategia rozwoju nauki". Nie było dyskusji. Rada

zaakceptowała projekt opinii przedstawiony przez Przewodniczącego RG.

Odbyło się spotkanie KSN z MENiS w sprawie dokumentu "Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do 2010 roku". KSN przedstawił swoje uwagi, w szczególności w kwestii rozbieżności pomiędzy planowanymi nakładami finansowymi i środkami niezbędnymi do wprowadzenia III etapu poprawy wynagrodzeń. Przedstawiciel MENiS zapewnił, że nie wiążą się z tym ukryte zamiary redukcji zatrudnienia. Omówiono także sprawę ankiety KSN o finansowaniu uczelni i kształtowaniu wynagrodzeń w państwowych szkołach wyższych. Wykorzystano w niej informacje z uczelni i z MENiS. W ankiecie wzięło udział 50% uczelni.

Złożył wizytę w Polsce przewodniczący Education International(EI) Fred Van Lewen. Spotkał się z nim kol. R.Mosakowski.

Prezydium Rady KSN opracowało opinię na temat budżetu państwa. Została ona rozesłana do wszystkich zainteresowanych resortów. Odpowiedź uzyskaliśmy tylko z Ministerstwa Zdrowia.

Po przedstawieniu informacji przez Przewodniczącego Rady KSN odbyła się krótka dyskusja.

Kol. J.Żurak zauważył, że w bieżącym roku planowany deficyt budżetowy miał wynosić 40 mld zł. Został jednak przekroczony o 3,5 mld. W związku z tym mogą wystąpić jeszcze cięcia budżetowe w instytucjach państwowych.

Wyraził również zaniepokojenie, że w rozmowach z MENiS nie brały udziału niektóre osoby zainteresowane. Kol. J.Sobieszczański wyjaśnił, że spotkanie miało dotyczyć tylko "Strategii rozwoju szkolnictwa wyższego", i w związku z tym w spotkaniu uczestniczyły tylko osoby opracowujące opinię KSN. Pozostałe tematy były poruszane przy okazji. Kol. J.Srebrny zauważył, że mówiono również o ankiecie. Podkreślił, że należy interweniować w sprawie obniżenia nakładów na naukę.

2. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego w sprawie wypowiedzenia układu zbiorowego pracy. Kol. E.Krauze poinformował, że po orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego rodzą się wątpliwości dotyczące celowości podpisywania układów zbiorowych. Skutki uchylecia przez Trybunał § 4 art. 241⁷ KP są niekorzystne dla pracowników i sprzeczne z dotychczasowym ustawodawstwem. Członkowie władz związkowych nie są chronieni prawnie przed wypowiedzeniem warunków umów o pracę. Również mianowani pracownicy naukowcy zostali pozbawieni ochrony przed zmianą warunków pracy (art. 241¹³ § 2 KP). Układ zbiorowy pracodawca może wypowiedzieć skutecznie w całości lub w części. Regulaminy wynagradzania stabilizują sytuację pracowników, ponieważ nie pociągają za sobą takich konsekwencji. Kol. E. Krauze zaproponował rozważyć możliwość, żeby w miejsce układów zbiorowych zastosować regulaminy wynagradzania.

Dyrektorzy JBR w wielu jednostkach nie wypłacili trzynastek za ubiegły rok. Należy w takich przypadkach występować z pozwami do Sądu Pracy. Powinny to robić Komisje Zakładowe w imieniu wszystkich pracowników.

Kol. K.Andrzejewska stwierdziła, że w sprawie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego odbyło się spotkanie Komisji Krajowej i do chwili ogłoszenia uzasadnienia orzeczenia należałoby się wstrzymać z dyskusją na jego temat. Natomiast uzasadnienie należy szeroko upowszechnić. Kol. J.Sobieszczański stwierdził, że sprawą tego orzeczenia powinna zająć się Komisja Krajowa.

3. Wybory uzupełniające do Prezydium Rady KSN. Były do obsadzenia stanowiska wiceprzewodniczącego d/s szkolnictwa wyższego i wiceprzewodniczącego d/s ogólnozwiązkowych. Kol. J.Sobieszczański zaproponował na pierwsze z nich kol. P.Lewandowskiego, a na drugie kol. W.Pillicha. Kol. W.Janik ponownie postawił wniosek o rozszerzenie składu Prezydium tak, aby każde ze środowisk posiadało swojego wiceprzewodniczącego. Kol. K.Weiss oświadczył, że jest to próba dzielenia Rady, która powinna stanowić solidarną reprezentację całej nauki polskiej, a nie poszczególnych środowisk. Kol. W.Janik zaprzeczył, jakoby dążył do podziału Rady na poszczególne środowiska. Kol. J.Sobieszczański zauważył, że rola członków Prezydium polega nie na reprezentowaniu, a na pracy. Rozszerzenie składu Prezydium powinno mieć zatem charakter merytoryczny. Kol. K.Siciński podkreślił, że zawsze w KSN dążono do integracji środowisk, a nie do ich podziałów i dotychczas nie było żadnych konfliktów na tym tle. Nadal należy dążyć do integracji, a nie do podziału środowisk naukowych. Kol. A.Grząślewicz zauważył, że jednak w Prezydium brak osób spoza środowisk technicznych. Kol. W.Janik zaprotestował przeciwko insynuacjom, jakoby dążył do dezintegracji środowiska naukowego. Kol. W.Pillich stwierdził, że jako wiceprzewodniczący będzie starał się spełniać powierzone obowiązki zgodnie z interesem KSN. Przystąpiono do tajnego głosowania nad przedstawionymi kandydaturami.

Powołano komisję skrutacyjną w składzie:

1. Józef Kaczor
2. Marek Sawicki
3. Elżbieta Kryś
4. Aleksandra Delecka

Podczas zliczania głosów przez Komisję Skrutacyjną omówiono sprawę regulaminu obrad Rady (punkt 4). Kol. W.Janik poinformował, że drogą internetową zostały rozesłane dwie wersje projektu regulaminu obrad Rady, jedna opracowana przez kol. K.Andrzejewską, a druga przez kol. J.Dudka stwierdził, że obydwie przedstawione wersje regulaminu nie nadają się do stosowania. Zaproponował, aby ten punkt zdjąć z porządku obrad i opracować nowy regulamin na podstawie istniejących projektów. Kol. J.Sobieszczański przychylił się do propozycji i zaproponował powołanie do tego celu zespołu w składzie: kol. kol. K.Andrzejewska, J.Dudek, W.Janik i K.Weiss.

Komisja skrutacyjna ogłosiła wynik wyborów:

Uprawnionych do głosowania 36 osób, obecnych 30 osób.

Kol. P.Lewandowski uzyskał 19 głosów za i 11 głosów przeciw

Kol. W.Pillich uzyskał 19 głosów za i 11 głosów przeciw.

W związku z powyższym obydwaj kandydaci uzyskali wymaganą ilość głosów i zostali wybrani.

5. Omówienie dokumentu MENiS – “Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego do 2010 roku”. Oceny dokumentu dokonał kol. R.Mosakowski, komentarzem opatrzył go kol. J.Ołędzki. Dokument jest dostępny w Internecie. Opinia KSN została opracowana przez kol. kol. R.Mosakowskiego, J.Ołędzkiego i A.Grząślewicza przy konsultacji kol. K.Schmidt-Szałowskiego i kol. E.Mróż. Kol. J.Kaczor stwierdził, że rektorzy uniwersytetów skrytykowali ten dokument. Stawiane zarzuty to: słabość finansowania, brak zróżnicowanego podejścia do uczelni prywatnych i państwowych. Kol. P.Lewandowski stwierdził, że po zapoznaniu się z propozycją opinii KSN uważa, że projekt jest dobry. Kol. W.Pillich poinformował, że zgłaszał kilka uwag do opinii, ale nie zostały uwzględnione. Należałoby

rozszerzyć zakres oceny. Uwaga szczegółowa: realizacja III etapu poprawy wynagrodzeń przy planowanych nakładach na szkolnictwo wyższe w wysokości 1% PKB jest nierealna. Symulacja komputerowa wykazała, że na ten cel jest niezbędne ponad 1,5% PKB. Należy ten problem poruszać przy każdej okazji. Kol. E.Mróż zaproponowała, aby zostrzyć stanowisko KSN w tej sprawie. Przedstawiony projekt opinii KSN poddano pod głosowanie. Za jego przyjęciem głosowało 30 osób (jednomyślnie).

W dyskusji nad “Strategią rozwoju szkolnictwa wyższego do 2010 roku” rozwinął się także wątek zatrudniania absolwentów. Kol. J.Kaczor dowodził, że brak jest obecnie możliwości zatrudniania absolwentów wyższych uczelni. Kol. J.Srebrny podniósł, że uczelnie nie uczą studentów inicjatywy, aby mogli samodzielnie poszukiwać pracy w obecnych warunkach gospodarczych. Kol. J.Sobieszczański stwierdził, że problemy te można wnieść jako odrębny punkt pod obrady następnego zebrania.

6. Kol. J.Sobieszczański zaproponował, aby projekt ustawy o finansowaniu nauki ocenił zespół w składzie: kol. kol. J.Dudek, E.Krauze, P.Lewandowski i J.Żurak. Propozycja została przyjęta bez zastrzeżeń.

7. Informacja o sytuacji w Fabryce Kabli w Ożarowie. Kol. J.Sobieszczański omawiając wydarzenia powiedział, że strona rządowa w tej sprawie nie zachowała się prawidłowo. Dbałość o miejsca pracy nie powinna być sloganem, lecz stosowaną praktyką. Niezrozumiała jest zmiana decyzji Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Być może także ze strony Związku zabrakło dopilnowania odpowiednich zapisów w umowie o sprzedaży, zabezpieczających przyszłość miejscowego zakładu i dobrze pojęty interes pracowniczy. Kol. J.Srebrny zauważył, że fabrykę kabli sprzedał Elektrim, gdy znajdował się w okresie kryzysowym. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zabronił uprzednio sprzedaży tej fabryki. Po zmianie rządu nowy urząd wyraził na to zgodę. Było to równoznaczne ze zgodą na likwidację zakładu. Kol. K.Siciński dowodził, że jest to świadome działanie rządu mające na celu likwidację polskiego przemysłu. Kol. J.Żurak stwierdził, że w czasie akcji policji w Ożarowie wielokrotnie złamano prawo. Kol. E.Krauze zauważył, że rolę związku jest wypracowanie instrumentów zapewniających utrzymanie w takich przypadkach stanowisk pracy. Dla KSN bardzo ważna jest sprawa zachowania miejsc pracy w JBR-ach. W najbliższym okresie grozi likwidacja prawie połowy JBR-ów. Kol. J.Sobieszczański zwrócił się z zapytaniem, czy ktoś z obecnych podejmie się opracowania stanowiska w sprawie sytuacji w Ożarowie. Ponieważ nikt się nie zgłosił, uznano temat za wyczerpany.

8. Informacja o pracach nad programem działania KSN w 2003 roku. Kol. J.Sobieszczański zaproponował, aby program pracy KSN na rok 2003 opracować jak najprędzej i przedstawić na zebraniu Rady w styczniu. Plan musi zawierać główne kierunki działania, plany i zamiary poszczególnych komisji. W planie powinny też być ujęte konkretne możliwości wykonania i wyszczególnione osoby odpowiedzialne za realizację. Propozycje do planu należy zgłosić do Przewodniczącego KSN najpóźniej do końca roku.

9. Informacja o stanie finansów KSN. Informację ogólną przekazał kol. J.Sobieszczański. Sytuacja finansowa jest bardzo trudna. Na początku przyszłego roku trzeba będzie naruszyć lokaty terminowe. Szczegółowe informacje o stanie finansów przedstawiła kol. B.Jakubowska. W

stosunku do przewidywanych rzeczywiste przychody na koniec roku są wg szacunków mniejsze o około 19 tys. zł. Uległy obniżeniu przychody z tytułu zbieranych składek. Jest to wynikiem likwidacji niektórych JBR-ów, obniżenia zatrudnienia i braku podwyżek płac. Natomiast znacznie większe niż przewidywano są składki odprowadzane do organizacji międzynarodowych. Kol. A.Delecka zadała pytania: jak wygląda dofinansowanie działalności KSN przez Komisję Krajową i ile etatów jest w KSN. Odpowiedzi udzielił kol. J.Sobieszczański.

W KSN realizowane dwa granty finansowane przez Komisję Krajową. W KSN jest zatrudnionych 5 osób, dwie na pełnych etatach (w tym jeden pracownik merytoryczny) i trzy na pół etatu (razem 3,5 etatu). Kol. A.Grząślewicz zaproponował, aby powołać zespół d/s analizy finansów KSN. Zauważył przy tym, że do najważniejszych zadań KSN należy zapewnienie organizacji zjazdów i zebrań, zwłaszcza wyborczych. Kol. D.Wala zauważyła, że w planie zakładano wzrost płac i wzrost liczby członków. Należy zweryfikować budżet zgodnie z realiami. Kol. J.Kryczka zadał pytanie, jaki jest wpływ składek w stosunku do planu. Odpowiedzi udzieliła kol. B.Jakubowska. Kol. J.Sobieszczański zaproponował, aby przyrzeć się dokładnie przyczynom zmniejszenia przychodów KSN. Sekcja działa bardzo szerokim frontem i działa dobrze pomimo małych środków. Prezydium będzie musiało przeanalizować sytuację finansową i zaproponować działania oszczędnościowe. Z tym zadaniem musi zmierzyć się Prezydium. W przypadku wątpliwości można przedstawić problem na Radzie lub powołać zespół. Kol. A.Grząślewicz stwierdził, że Prezydium nie jest do tego powołane, w związku z czym od razu należy powołać zespół, który przygotowuje propozycje oszczędności. Jednym z problemów jest pokrywanie przez KSN kosztów delegacji członków Rady na zebrania. Kol. J.Sobieszczański poinformował, że w odniesieniu do opłat za delegacje pewne ustalenia nieformalne zostały już dawno podjęte. Tam gdzie to możliwe koszty delegacji pokrywają Komisje Zakładowe, a KSN pokrywa koszty delegacji tylko członków Prezydium i osób, których Komisje Zakładowe nie są w stanie sfinansować. Gdyby KSN miał pokrywać koszty wszystkich delegacji należałoby liczyć się z rezygnacją z pewnych form działalności. W najbliższym okresie przewiduje się zmniejszenie zatrudnienia w KSN o pół etatu. Kol. B.Jakubowska poinformowała, że zgodnie z przeprowadzoną symulacją koszt delegacji wszystkich członków Rady wynosiłby rocznie około 38 tys. zł.

Kol. P.Lewandowski podziękował zebranych za wybór na wiceprzewodniczącego, zadeklarował lojalność wobec Przewodniczącego oraz wyraził nadzieję, że będzie ona wzajemna. Wyraził opinię, że KSN stać na pokrywanie pełnych kosztów delegacji wszystkich członków Rady. Należy apelować do Komisji Zakładowych, aby tam gdzie to możliwe pokrywały koszty delegacji swoich członków. Należy zwrócić się do Komisji Krajowej o zwiększenie finansowania KSN.

Kol. J.Żurak zaproponował, aby przegłosować wniosek o powołanie zespołu d/s analizy finansów KSN. Kol. K.Siciński zauważył, że istnieje wiele sposobów pozyskiwania środków na działalność, ale nie to jest naszym celem. Kol. R.Bielawska stwierdziła, że sama pokrywa koszty wyjazdów, a także i po części koszty działalności związkowej w uczelni. Komisja Zakładowa pokrywa tylko koszty delegacji. Kol. R.Mosakowski poinformował, że występując z Sekretariatu Nauki i Oświaty KSN straci

osobowość prawną. Problemy finansowe pojawiają się, bo zmniejsza się liczba członków. Fundusze na granty są dzielone według klucza: 1/3 na Komisję Krajową, 1/3 na Regiony i 1/3 na sekcje branżowe. Zmiana tego trybu wymagałaby zmiany zasad finansowania Związku. Przeprowadzono głosowanie w sprawie powołania zespołu d/s analizy finansów KSN. Za powołaniem zespołu głosowało 15 osób, przeciw 4 osoby, wstrzymało się 5 osób. Ustalono skład zespołu: kol.kol. A.Delecka, A.Grząślewicz, B.Jakubowska, J.Kryczka. Po omówieniu tych zagadnień dalsze prowadzenie zebrania przejął kol. P.Lewandowski.

10. W sprawie nagród dla działaczy. Zagadnienie nagród dla działaczy KSN zreferowała kol. K.Andrzejewska. KSN nie ma osobowości prawnej. Na podstawie konsultacji w Komisji Krajowej kol. K.Andrzejewska stwierdziła, że w Komisji nie istnieje pojęcie nagród dla pracowników społecznych. KSN powinien zwrócić się do Komisji o ustalenie regulaminu wynagradzania i ewentualnie nagród. Obecnie wynagradzanie finansowe jest niemożliwe. Można jedynie przyznać nagrody rzeczowe, na przykład w postaci książki. Kol. P.Lewandowski zaproponował, aby zawierać umowy o dzieło lub umowy zlecenia i w ten sposób nagradzać pieniądze. Kol. A.Delecka zauważyła, że pieniądze mogą pochodzić wyłącznie z funduszy Komisji Krajowej i na wszystko muszą być rachunki za wykonanie konkretnych prac zleconych lub umów o dzieło. Kol. J.Żurak ponowił wniosek o przyznanie nagród rzeczowych. Kol. J.Sobieszczański stwierdził, że całościowe odniesienie się do sprawy wynagrodzeń i nagród wymaga podejścia systemowego. Można to załatwić, ale nie na tym spotkaniu. Obecnie musimy zastanowić się nad konkretnym wnioskiem w sprawie przyznania nagród osobom, które działały w KSN i zakończyły działalność. Kol. K.Andrzejewska zapytała, czy występujemy do Komisji Krajowej czy czekamy? Kol. J.Żurak zaproponował, aby wszyscy byli członkowie Rady i Komisji Rewizyjnej otrzymali podziękowania i prezenty książkowe. Rada zaakceptowała przedstawioną propozycję. Kol. J.Sobieszczański zaproponował, aby tą sprawą zajęła się kol. K.Andrzejewska. Kol. K.Andrzejewska wyraziła zgodę, ale poprosiła o dostarczenie jej listy osób, których to dotyczy. Kol. P.Lewandowski zaproponował, aby szczegóły ustalono na posiedzeniu Prezydium i przedstawiono na następnym zebraniu Rady.

11. Sprawa unifikacji opłacania składek.

Uchwała finansowa z Walnego Zjazdu Delegatów zobowiązuje Radę do unifikacji trybu naliczania składek członkowskich w uczelniach, instytutach PAN i JBR-ach. W związku z tym zaproponowano przygotowanie pisma do wszystkich Komisji Zakładowych, informującego, że składki powinny być naliczane od płacy brutto z wysługą oraz wszystkimi dodatkami okresowymi. Zgodnie z przedstawionym zapisem składka związkowa powinna być obliczana od całej kwoty do opodatkowania. Kol. J.Srebrny zauważył, że w ten sposób ściąga się składkę od poborów wraz z godzinami nadliczbowymi, ale nie ściąga składki od poborów uzyskiwanych w innych miejscach pracy poza uczelnią. Kol. W.Pillich poinformował, że są naciski z uczelni, aby składki ściągać tylko od płacy podstawowej bez godzin nadliczbowych i dodatkowych wynagrodzeń. Należy wnioskować do Komisji Rewizyjnych, aby egzekwowały ściągnięcie składek zgodnie z ustaleniami statutowymi. Kol. J.Żurak zaproponował, aby zaapelować do Komisji Zakładowych o ściągnięcie składek zgodnie ze Statutem. Kol. E.Chrzanowska poinformowała, że zetknęła się z tym problemem przy wypłatach wynagrodzeń dodatkowych.

Pracownicy protestowali przeciw wzrostowi składek związkowych. Kol. E.Krauze zaproponował, aby tłumaczyć członkom związku zasady naliczania składki i uświadamić, jakie jest jej przeznaczenie. Kol. Siciński poinformował, że w JBR-ach płace regulowane są przez układy zbiorowe i wysokość wypłat dodatkowych jest uzależniona od wielkości sprzedaży. Kol. P.Lewandowski podsumował dyskusję w następujący sposób: dla ujednoczenia składek związkowych należy wystosować apel do Komisji Zakładowych lub oddziaływać przez skarbników i Komisje Rewizyjne. Kol. J.Sobieszczański zaproponował, aby przygotować pismo do Komisji Krajowej z prośbą o wykładnię przepisów związkowych w sprawie zasad ściągania składek. Należy również informować jak najszerszej członków Związku o skutkach działań związkowych w kwestii wzrostu wynagrodzeń. Należy uzmysłowić, że składka związkowa jest znacznie mniejsza niż zyski wynikające z działalności związkowej. Kol. E.Chranowska wypowiedziała się na temat niedostatków motywacji dla przynależności związkowej. Kol. J.Żurak

zaproponował, aby wystosować do Komisji Zakładowych pismo z wykładnią przepisów związkowych.

12. Sprawy bieżące. Kol. J.Sobieszczański poinformował, że w Sejmie w dniu 11 grudnia br. odbędzie się konferencja "Raport o szkolnictwie wyższym, diagnoza stanu i strategia rozwoju". Proponuje, aby uczestniczył w niej kol. J.Ołędzki. Zaproponował również wprowadzenie stałych terminów posiedzeń Rady. Kol. J.Żurak zapytał, czy jest konieczne, aby Rada zbierała się co miesiąc? Kol. K.Siciński zaproponował ustalenie stałych terminów spotkań raz na kwartał, a pozostałych spotkań – doraźnie, w miarę potrzeb. Ustalono termin następnego spotkania na 25 stycznia 2003. Kol. J.Żurak poinformował o możliwości wykupu ulg na przejazdy koleją dla pracowników szkolnictwa wyższego. Kol. K.Siciński zadał pytanie, czy można wykupić ulgi dla członków Rady. Kol. A.Grzaślewicz zauważył, że dla KSN byłby to znaczny zysk finansowy. Ustalono że rozpoznanie tej sprawy przeprowadzą kol. K.Siciński i J.Żurak. Na tym zebranie zakończono.

Krzysztof Weiss

Informacja z posiedzenia Prezydium Rady KSN w dniu 14.12.2002 r.

Obecni: Członkowie Prezydium: Jerzy Dudek, Andrzej Grzaślewicz, Barbara Jakubowska, Tadeusz Kolenda, Edward Krauze, Piotr Lewandowski, Ryszard Mosakowski, Jerzy Ołędzki, Kazimierz Siciński, Janusz Sobieszczański, Krzysztof Weiss, Jerzy Żurak. Nieobecni: Krystyna Andrzejewska, Wojciech Pillich.

Członkowie Komisji Rewizyjnej: Jacek Duda, Jadwiga Wojtasiak.

Zaproszeni goście: Joanna Kniecicka.

Porządek obrad:

1. Główne zadania KSN w 2003 r. (Finansowanie nauki i szkolnictwa wyższego. Prawo o szkolnictwie wyższym. Działania w sprawie JBR),
2. Nagrody dla działaczy KSN,
3. Sytuacja finansowa KSN - decyzje doraźne,
4. Problemy kształcenia w wyższych szkołach pedagogicznych,
5. Sprawy bieżące - budżet państwa na 2003 r.
 - opiniowanie przez KSN,
 - działania w sprawie pozyskiwania nowych członków "S",
6. Sprawy wniesione i wolne wnioski.

Zebranie otworzył kol. J.Sobieszczański. Porządek obrad przyjęto bez uwag.

Ad.p.1. Wprowadzenie do pierwszego punktu obrad przedstawił kol. J.Sobieszczański. Dokonał przeglądu zadań KSN. Konieczne jest podjęcie w nowym roku następujących spraw oraz projektów legislacyjnych:

Prawo o szkolnictwie wyższym (KSN dysponuje własnym projektem),

Ponadzakładowy Układ Zbiorowy Pracy dla Szkolnictwa Wyższego(własny projekt KSN na ukończeniu),

Sytuacja i perspektywy JBR-ów,

Powiązania nauki i gospodarki,

Zmiany w ustawie o PAN.

Stałym problemem jest zła sytuacja finansowa nauki i edukacji.

Dotychczas rokowania z rządem przynosiły cząstkowe pozytywne rezultaty, kiedy ustalenia programowe KSN były podejmowane z dużym wyprzedzeniem w stosunku do działań rządu. W sprawach szkolnictwa wyższego osiągnięto pewne postępy, natomiast brak jest postępów w

sprawach nauki. Dalsze prowadzenie rokowań z rządem jest konieczne. Chodzi tu zwłaszcza o negocjacje w sprawie funduszy na naukę w roku 2004. Po rozmowach z MENiS i KBN oraz z Ministerstwem Gospodarki może okazać się konieczne wystąpienie do Komisji Krajowej z informacją na temat przebiegu rozmów i ewentualnie z wnioskiem o podjęcie sporu z rządem. W tych działaniach bardzo przydatne byłoby wsparcie KRASP-u, RG Szkolnictwa Wyższego oraz RG JBR.

Kol. A.Grzaślewicz zauważył, że w programie nie uwzględniono zagadnień prawnych. Kol. J.Sobieszczański wyjaśnił, że zagadnienia prawne znajdują się we wszystkich poruszanych problemach i nie są podkreślane osobno. Kol. J.Żurak zwrócił uwagę, że w programie nie poruszono problemu algorytmu podziału środków budżetowych w szkolnictwie wyższym. Kol. A.Grzaślewicz zauważył również, że należy w programie umieścić zagadnienia usytuowania KSN w strukturze Związku. Kol. P.Lewandowski zaproponował, aby w ramach wystąpienia do Komisji Krajowej wyjaśnić relacje między KSN i Komisją. Kol. R.Mosakowski zauważył, że efektywność naszego działania jest bardzo niska. Należy zastanowić się nad sposobami poprawy skuteczności działania. Zaproponował, aby zwiększyć znacząco liczbę publikacji członków KSN w pozytywnych czasopiśmie. Kol. J.Ołędzki stwierdził, że "Solidarność", a szczególnie środowiska naukowe "Solidarności" są pomijane w mediach i jest to działanie w pełni świadome. W różnych gronach dziennikarskich przy różnych okazjach były rozdawane materiały opracowane przez KSN, jednak nigdzie nie zostały one opublikowane ani omówione. W USA tego typu informacje są rozpowszechniane w witrynach internetowych, ale u nas brak jeszcze zainteresowania tą formą publikacji. Kol. K.Siciński zaznaczył, że część winy za taki stan rzeczy (że dziennikarze nie chcą korzystać z naszych materiałów) leży również po stronie KSN. Warto skorzystać z doświadczeń związków zawodowych na Zachodzie ,na przykład w Norwegii. Oprócz działania w Education International(EI) powinniśmy nawiązać kontakty z UNA – Europa. Są osoby, które mogą uczestniczyć w tych kontaktach.

Kol. R.Mosakowski zaproponował kontaktów i wspólne opracowanie artykułów razem z dziennikarzami z poczytnych czasopism, na przykład "Rzeczpospolitej"; być może przełamię to ich niechęć do publikowania naszych materiałów. Kol. J.Żurak zauważył, że KSN nie podaje do prasy informacji na temat swojej działalności, zwrócił także uwagę, że należy zaktywizować działania w Komisji Trójstronnej. (Wyjaśniono, że wielokrotnie przekazywano informacje do prasy o działaniach KSN.) Kol. A.Grzaślewicz zaproponował, aby zwrócić się do prasy lokalnej, gdzie powinno być łatwiej publikować nasze materiały. W związku z tą dyskusją kol. J.Sobieszczański zaproponował włączenie do programu punktu dotyczącego oddziaływania poprzez media. Propozycja została zaakceptowana. Kol. K.Weiss zaproponował, aby spróbować umieszczać w prasie technicznej, na przykład w "Przeglądzie Technicznym", artykuły na temat zastosowań w przemyśle prowadzonych na uczelniach i JBR-ach prac badawczych i ich skutków ekonomicznych. Kol. K.Siciński zauważył, że również w Związku problemy nauki nie są zauważane.

Kol. J.Sobieszczański przekazał informacje o spotkaniu KRASP z Prezydentem. Ustalono, że Prezydent wystąpi z inicjatywą ustawodawczą i podejmie opracowanie ustawy o szkolnictwie wyższym. Głównym autorem projektu będzie KRASP. Projekt ma powstać w pierwszym kwartale roku 2003. W drugim kwartale ma zostać złożony do Parlamentu. Nie ma jasności, na ile aktywne będzie MENiS w przygotowaniu projektu i czy zostaną wzięte pod uwagę opracowania KSN. Projekt KRASP będzie prawdopodobnie dążył do umocowania KRASP w ustawie i zwiększenia autonomii uczelni. Kol. A.Grzaślewicz zaproponował, aby podjąć się aktualizacji projektu ustawy KSN, i tak ją opracować, aby mogła się przebić. Dla zwiększenia siły przebicia można zaprosić do współpracy ZNP. Kol. J.Żurak zauważył, że przy aktualizacji ustawy należy uzyskać zgodność z opracowywanym Ponadzakładowym Układem Zbiorowym Pracy. Kol. E.Krauze zaproponował, aby włączyć do współpracy Konferencję Rektorów Szkół Niepaństwowych. Kol. P.Lewandowski zaprotestował stwierdzając, że grono uczelni niepaństwowych nie może być dla nas układem odniesienia, ponieważ KSN reprezentuje uczelnie państwowe. Nie możemy znaleźć kontaktu z KRASP, natomiast możemy szukać współpracy z innymi związkami. Obecnie musimy odpowiedzieć także na pytanie, czy wchodzimy do współpracy z rządem.

Kol. J.Sobieszczański zwrócił uwagę na fakt, że Związek powinien obejmować wszystkie środowiska naukowe, w tym również uczelnie niepaństwowe. To, że pracownicy tych uczelni do nas nie należą, wynika z dotychczasowych uwarunkowań. Jeśli chodzi o ustawę o szkolnictwie wyższym, nie będzie jej tworzył zespół rządowo-związkowy. Własny, aktualny, projekt ustawy musi być opracowany niezależnie, najlepiej przez Komisję kierowaną przez kol. J.Ołędzkiego. Kol. E.Krauze poparł zdanie kol. J.Sobieszczańskiego stwierdzając, że jesteśmy Krajową Sekcją Nauki, a nie uczelnie państwowych i w związku z tym powinniśmy reprezentować interesy całej nauki, w tym również uczelnie niepaństwowych. Kol. R.Mosakowski zauważył, że projekt ustawy opracowany przez KSN nie ma żadnej szansy przebicia przy obecnych uwarunkowaniach politycznych. W wielu uczelniach "Solidarność" jest źle postrzegana. Dlatego korzystne by było, aby Rząd z naszego projektu wykorzystał jak najwięcej. Zaproponował zorganizowanie spotkania KRASP, RGSzW i związków

zawodowych na temat projektu ustawy. Kol. J.Ołędzki zauważył, że powinniśmy rozmawiać ze wszystkimi, którzy chcą z nami rozmawiać. Także zaproponował, aby tę sprawę powierzyć prowadzonej przez niego komisji. Kol. A.Grzaślewicz uznał, że projekt związkowy powinien być skierowany do Sejmu niezależnie od projektu rządowego. Spotkanie ze szkołami niepublicznymi powinno być wykorzystane przez Związek tam, gdzie tylko jest to możliwe. Można zaproponować spotkanie w szerokim gronie, w formie seminarium na temat naszego projektu ustawy. Kol. K.Siciński zauważył, że chociaż "Solidarność" na różnych uczelniach jest różnie postrzegana, KSN na ogół jest oceniana dobrze. Stronę internetową KSN odwiedza wiele osób i materiały tam umieszczane są przez nie wykorzystywane. W szkolnictwie wyższym reprezentowane są najczęściej konserwatywne poglądy i jest to szkodliwe dla Państwa. Natomiast "Solidarność" wprowadza nowe trendy. Kol. J.Sobieszczański zwrócił się do kol. kol.: P.Lewandowskiego, J.Żuraka, T.Kolendy, R.Mosakowskiego, W.Pillicha i A.Grzaślewicza, aby współdziałali z kol. J.Ołędzkim przy dopracowaniu projektu ustawy "Prawo o szkolnictwie wyższym". Uaktualnienie projektu ustawy powinno nastąpić do końca pierwszego kwartału przyszłego roku. Zwrócił się do wszystkich członków Prezydium o nadesłanie do Biura KSN do końca roku, propozycji do programu i planu działania KSN w 2003 r. Przewodniczących komisji KSN prosił o dołączenie programów i planów działania komisji w nowym roku. Kol. J.Sobieszczański przygotowuje ostateczną wersję zbiorczą. Zostanie ona przedyskutowana na następnym posiedzeniu Prezydium.

Sprawa Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla Szkolnictwa Wyższego. Kol. J.Żurak poinformował, że napłynęło wiele bardzo obszernych uwag. Na następne posiedzenie Rady powinna być gotowa korekta projektu. Kol. J.Sobieszczański przypomniał, że zwrócono się do innych związków zawodowych. Został do nich rozesłany projekt Układu Zbiorowego. ZNP przy Politechnice Warszawskiej już nadesłał uwagi. Przewodniczący KSN w piśmie skierowanym do Przewodniczących Komisji Zakładowych zwraca się o nawiązanie w uczelniach kontaktu z innymi związkami zawodowymi, a także o poinformowanie władz uczelni o prowadzonych pracach.

W sprawie finansowania nauki. Kol. J.Dudek poinformował, że na stronie internetowej KBN został opublikowany projekt ustawy o finansowaniu nauki. Do 15 listopada br. był termin zgłaszania uwag (KSN nie zgłosił żadnych). Kol. K.Siciński poinformował, że wprowadzenie PIB-ów będzie powodowało ograniczenie finansowania pozostałych JBR-ów. Programy dla PIB-ów będą wieloletnie i wokół nich będzie się koncentrowało finansowanie nauki. Ważnym problemem jest pozyskiwaniem funduszy strukturalnych. Następnie omawiano przygotowanie do rozmów z KBN i z organizacjami działającymi w sprawach nauki. Uzgodniono, że propozycje tematów na te spotkania zostaną przygotowane do 15 stycznia 2003 r. Kol. R.Mosakowski zauważył, że spotkanie takie musi być dobrze zorganizowane; zaproponował, aby wzięli w nim również udział przedstawiciele stronnictw politycznych. Kol. J.Żurak przypomniał, że podobne spotkanie zorganizowano w poprzedniej kadencji Sejmu i przyszedł na nie tylko jeden poseł. Kol. J.Ołędzki zaproponował powołanie społecznej Komisji Edukacji Narodowej, która by opracowała strategię

rozwoju nauki. Kol. J.Sobieszczański zwrócił uwagę, że tę funkcję powinno jednak pełnić MENiS.

Sprawę nagród dla byłych członków Rady ponownie odłożono, do styczniowego posiedzenia Prezydium, z powodu nieobecności kol. K.Andrzejewskiej, która miała przygotować szczegółową propozycję i listę osób wyróżnionych.

Przedstawiono informację o trudnościach finansowych KSN. Dla wywiązania się ze zobowiązań niezbędne będzie w grudniu zaciągnięcie pożyczki. Omówiono niektóre propozycje działań oszczędnościowych.

Przewodniczący KSN zwrócił się do kol. A.Grząslewicza o zajęcie się problematyką kształcenia nauczycieli. Wskazane byłoby tu współdziałanie z kol. E.Leszczyńską zajmującą się od lat tą problematyką.

Następnie omawiano stronę techniczną opiniowania przez KSN projektów aktów prawnych.

Kol. J.Sobieszczański poinformował, że odbyła się konferencja w sprawie strategii i perspektyw nauki w Polsce. Było wiele referatów i dyskusja. W materiałach przygotowanych przez MENiS można zauważyć, że zostały uwzględnione wcześniejsze rozmowy z KSN. Został również przedstawiony wykres z materiałów KSN, ale bez powołania na źródło. Zwrócono uwagę na informację, że bezrobocie wśród absolwentów wyższych uczelni wzrosło trzykrotnie w ostatnich latach.

Kol. K. Siciński złożył krótkie sprawozdanie z konferencji związkowej w Brukseli. W dniach 4-5 grudnia odbyło się tam Zgromadzenie Ogólne i doroczne seminarium EUROCADRES na temat odpowiedzialnego managementu europejskiego. Ze strony polskiej uczestniczyło w nim 3 delegatów KSN (L. Drobek, J. Dudek i K.A. Siciński) i

dwóch przedstawicieli Komisji Krajowej (M. Krzaklewski i A. Matla). EUROCADRES jest europejską radą sektora P&MS (Professional and Managerial Staff), utworzoną na poziomie ETUC (European Trade Union Confederation), ma charakter interprofesjonalny i reprezentuje interesy specjalistów w różnych branżach oraz kadry zarządzającej. Gdyby nie tego rodzaju reprezentacja jak EUROCADRES, czy sekcja interprofesjonalna P&MS w ramach UNION NETWORK INTERNATIONAL (UNI-P&MS, jesteśmy tam również afiliowani), pracownicy o wysokiej pozycji zawodowej pozostawaliby poza zasięgiem związków zawodowych, a ich interesy ekonomiczne i zawodowe nie byłyby właściwie reprezentowane. Znaczna część, o ile nie większość członków NSZZ "Solidarność" w uczelniach, placówkach PAN i jednostkach badawczo-rozwojowych spełnia kryteria P&MS. Dlatego współpraca z EUROCADRES powinna być istotnym elementem naszej (KSN, KSN JBR), możliwie stałej obecności na forum międzynarodowym. Powinniśmy także w przyszłości wykorzystywać w rozmowach z rządem stanowiska, opinie i zapytania formułowane z tego poziomu.

Omówiono działania w sprawie pozyskiwania nowych członków "Solidarności".

Sprawy wniesione. Kol. J.Wojtasiak zadała pytanie: Co z płacami w Polsce po wejściu do Unii? W UE najniższa płaca wynosi powyżej 1000 euro. Jak to się przełoży na warunki polskie? Kol. E.Krauze wyjaśnił, że nie istnieje unijna płaca minimalna, a płace minimalne w krajach Unii są gwarantowane przez państwo.

Na tym zebranie zakończono. Kol. J.Sobieszczański podziękował za przybycie.

Krzysztof Weiss

RADA FUNDUSZU STYPENDIALNEGO "KRESY"
przy **KRAJOWEJ SEKCJI NAUKI NSZZ "SOLIDARNOŚĆ"**
ul. Waryńskiego 12 p. A 221, 00 631 Warszawa
tel/fax (0 22) 825 73 63

Warszawa 16.01.2003 r.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI FUNDUSZU STYPENDIALNEGO "KRESY" W ROKU 2002

I. Skład Rady Funduszu Stypendialnego "Kresy"

Wojciech Fabianowski – przewodniczący,
Krzysztof Schmidt-Szałowski,
Barbara Jakubowska – skarbnik,
Irena Gronowska,
Jan Jastrzębski.

II. Stypendia

Fundusz obejmował swoją opieką dwoje studentów. Pani Irena Oborun, która była finansowana przez Gminę Warszawa-Bemowo zakończyła Magisterskie Studia Menedżerskie na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego. Pan Aleksander Łysiuk kontynuuje studia na Wydziale Inżynierii Produkcji Politechniki Warszawskiej, finansowany przez firmę Philips Lighting S.A. z Piły.

III. Nowe stypendia

Postanowiono nie zawierzać nowych umów o finansowanie studentów, zanim nie zostaną pozyskane nowe środki na pokrycie wydatków. Wykonano ponad 200 rozmów telefonicznych do firm i banków, wysłano prawie 100 listów do firm, które wyraziły wstępne zainteresowanie sponsoringiem. Niestety, do chwili obecnej nie uzyskano żadnej pozytywnej odpowiedzi. Postanowiono kontynuować działalność poszukiwania sponsorów do czerwca 2003 r. i wówczas podjąć decyzje co do celu dalszego działania Funduszu.

IV. Wydatki

W 2002 r. poniesiono wydatki na stypendia p. I. Oborun i p. A. Łysiuka. Krajowa Sekcja Nauki nie poniosła żadnych kosztów związanych z dotychczasową działalnością poszukiwania sponsorów.

Z wyrazami szacunku

Przewodniczący
Rady Funduszu Stypendialnego "Kresy"
/-/ dr hab. Wojciech Fabianowski

**Stanowisko Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego
z dnia 21 listopada 2002 r.**

w sprawie dokumentu MENiS pt. "Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do roku 2001"

1. Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego musi być odniesiona do ogólnej strategii rozwoju państwa, z uwzględnieniem założeń rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego. Musi też być budowana w ścisłym związku ze strategią rozwoju nauki. W omawianym dokumencie brak takich odniesień. Nawet opis obecnego stanu, w tym opis poziomu finansowania szkolnictwa wyższego, nie obejmuje żadnych danych dotyczących finansowania badań naukowych, nie mówiąc już o naturalnych - w tym kontekście - prognozach, czy przynajmniej próbach zarysowania zamiarów zmian.

2. Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego musi być częścią strategii rozwoju całego systemu edukacji. Musi więc być wiązana bezpośrednio ze strategią rozwoju szkolnictwa średniego, a pośrednio także z wizją rozwoju szkolnictwa podstawowego. Wiąże się z tym oczywiście konieczność postawienia problemu ewentualnych zmian w systemie kształcenia nauczycieli. W omawianym dokumencie brak takich odniesień poza fragmentem *Wprowadzenia*. Fragment ten wydaje się bardzo dyskusyjny. Mówi się o zadaniach edukacyjnych na wszystkich poziomach i formach, stwierdzając w szczególności że: *"Zadania na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym objęte obowiązkiem szkolnym, są ujmowane w strategii oświatowej. Natomiast zadania na poziomie wyższym są wyrażane w strategii szkolnictwa wyższego. I chociaż pewne podstawowe zasady są wspólne, strategie te są odmienne, choć zharmonizowane"*. Niezależnie od tego, co powiedziano w dalszym ciągu (uzasadniając pogląd przedstawiony w przytoczonym tekście tym, że - według Autorów omawianego dokumentu - systemy oświatowe są "względnie podobne" systemy edukacji wyższej ogromnie zróżnicowane), trudno uznać za uzasadnione pominięcie w strategii rozwoju szkolnictwa wyższego przynajmniej ogólnego odniesienia się do strategii rozwoju edukacji na poziomie średnim i podstawowym. Co więcej przytoczony wyżej tekst może być rozumiany jako programowe odseparowanie tych dwóch elementów jednej przecież strategii rozwoju całego systemu edukacji.

3. Opis obecnego stanu szkolnictwa wyższego w Polsce nie zawiera właściwie żadnych danych dotyczących nauczycieli akademickich. Brak jest, w szczególności, analizy struktury wiekowej (ogólnikowa wzmianka w tekście opisującym "Cel kierunkowy 4", mówiąca o starzeniu się kadry, absolutnie nie może być uznana za wystarczającą). Analiza taka jest niezbędna dla prognozowania rozwoju kadr. Bez podjęcia zaś próby oceny zakresu tego rozwoju trudno mówić o planowaniu rozwoju szkolnictwa jako całości.

4. Opis obecnej sytuacji szkolnictwa wyższego nie zawiera analizy stanu bazy lokalowej, zwłaszcza niedostatku miejsc w domach studenckich, co ma ogromne znaczenie dla oceny zarówno obecnych możliwości rozwojowych, jak i prognoz na najbliższą i dalszą przyszłość. Brak wspomnianej analizy wiąże się z brakiem ogólniejszego omówienia obniżania nakładów na inwestycje w szkolnictwie wyższym, w tym ~ w szczególności - nakładów na budowę nowych domów studenckich.

5. Wydaje się celowe takie podejście do prognozowania i tworzenia zasad stymulowania rozwoju szkolnictwa wyższego, aby zróżnicowane były stopnie szczegółowości planów i dezyderatów w zależności od okresu, którego mają dotyczyć. Powinno się rozważać cele, których osiągnięcie ma nastąpić w okresie najbliższych 3-5 lat oraz cele, których osiągnięcie przewidywać można (należy) w okresie następnego 5-lecia, do roku 2010 (a nawet i po tym terminie). Cele, których osiągnięcie ma nastąpić (miałyby nastąpić) w ciągu najbliższych 3-5 lat powinny być określane z dość dużą dokładnością, wraz z zarysowaniem - możliwie konkretnych - sposobów i dróg dojścia do nich, wraz z podaniem sposobów i poziomów finansowania ich realizacji. Cele odleglejsze powinny być zarysowane bardziej ogólnie i w taki sposób, aby można było

— jeśli okaże się to konieczne (np. na skutek pojawienia się nowych zapotrzebowań dotyczących nowych kwalifikacji i specjalizacji absolwentów, lub też pojawienia się nowych technik informacyjnych itd.) - modyfikować je, lub zastępować innymi.

6. Trzeba zastanowić się nad realnością postulatu sformułowanego w drugim akapicie ustępu "Cel kierunkowy 1", mówiącego o osiągnięciu w roku akademickim 2004/2005 wskaźnika skolaryzacji na poziomie 50%, a w roku 2010 ok. 65%. Ilościowy rozwój szkolnictwa wyższego (przejawiający się wzrostem liczby studentów) napotyka teraz na kilka barier, z których wymienić należy przynajmniej trzy. Jedna jest konsekwencją struktury szkolnictwa średniego, druga skutkiem zbyt powolnego wzrostu liczby nauczycieli akademickich, trzecia zaś związana jest ze wspomnianym powyżej w punkcie 4. brakiem dostatecznej liczby miejsc w domach studenckich dla studentów szkół państwowych.

Od trzech już lat liczba wszystkich miejsc na studiach oferowanych przez wszystkie polskie szkoły wyższe, jest większa niż liczba maturzystów. Problem więc pojawienia się pierwszej ze wspomnianych barier wiąże się bezpośrednio ze strategią rozwoju szkolnictwa średniego (o konieczności uwzględnienia takich powiązań była mowa wyżej w punkcie 2).

Sprawa ilościowego rozwoju kadr wiąże się ściśle z jakością kształcenia i musi być rozpatrywana równocześnie z tym, że konieczne jest postawienie jako jednego z - nie bardzo odległych w czasie — celów, doprowadzenia do stanu normalnego systemu zatrudniania nauczycieli akademickich. Stan normalny wyklucza systematyczne podejmowanie pracy przez jednego nauczyciela akademickiego w kilku szkołach wyższych. Obecna sytuacja, wymuszona przez to, że szkoły niepaństwowe nie mogły od razu posiadać własnej kadry, nie może być uznana za akceptowalną przez okres dłuższy niż najbliższe 3-5 lat.

Bariera wynikająca z chronicznego niedoinwestowania państwowych szkół wyższych nie mogących zapewnić mieszkania wszystkim, którzy dostają się na studia, ale nie mieszkają w miastach będących siedzibami tych szkół, jest bardzo bolesna, gdyż praktycznie uniemożliwia realizację zasady powszechnego i równego dostępu do edukacji. Mówiąc więc o zwiększaniu liczby studentów (i podnoszeniu wskaźnika skolaryzacji), należy - niezależnie od koniecznego rozważenia sposobów usuwania dwóch pierwszych ze wspomnianych barier - przedstawić realistyczne prognozy podnoszenia wysokości nakładów na inwestycje w szkolnictwie wyższym, w tym przede wszystkim na inwestycje budowlane. Zdecydowane zwiększenie tych nakładów powinno się znaleźć w omawianym dokumencie, jako jeden z ważnych celów strategicznych.

7. Brak dokładnej analizy struktury szkolnictwa wyższego z uwzględnieniem specyfiki kształcenia na poziomie zawodowym i magisterskim oraz obecnego i przyszłego systemowego usytuowania państwowych wyższych szkół zawodowych. Analiza obecnego stanu musi być podstawą dla planów rozwoju tego sektora szkolnictwa wyższego i wyznaczenia jego ram. Trzeba wziąć pod uwagę konieczność właściwego wyważenia ogólnych proporcji ilościowych między kształceniem zawodowym, kształceniem na poziomie magisterskim oraz studiami doktoranckimi, krótko - między kształceniem masowym podnoszącym ogólny poziom wykształcenia społeczeństwa oraz kształceniem elit.

8. Przedstawione w punktach 1-7 omówienie najważniejszych, zdaniem Rady Głównej problemów dotyczących "Strategii rozwoju szkolnictwa wyższego" nie wyczerpuje listy wszystkich zagadnień. Można zapewne oczekiwać pojawienia się "Strategii" w wersji poprawionej i zmienionej w stosunku do obecnej wersji roboczej. Wtedy też właściwe będzie przedstawienie licznych uwag szczegółowych.

Stanowisko Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego z dnia 21 listopada 2002 r.

Rada Główna Szkolnictwa Wyższego uważa za swój obowiązek zabranie głosu w dyskusji na temat integracji europejskiej i miejsca Polski w strukturach europejskich.

Rada Główna uważa, że wejście Polski do Unii Europejskiej jest konieczne.

Otwiera ono szansę na prawidłowy, szybki i odpowiadający naszym potrzebom i ambicjom rozwój we wszystkich dziedzinach życia.

Pozostawanie Polski poza Unią Europejską usytuowałoby nasz Kraj poza obrębem państw wysokorozwiniętych i za-

hamowałoby nasz rozwój, a w dalszej perspektywie cofnęłoby nas o dziesięciolecie.

Konieczność zapewnienia instytucjonalnych form współpracy międzynarodowej utworzonych przez struktury Unii Europejskiej, rysuje się szczególnie wyraziście w odniesieniu do nauki i edukacji, w tym przede wszystkim edukacji wyższej.

Nauka i edukacja są, i muszą być, traktowane jako dziedziny nie ograniczane barierami administracyjnymi w szczególności granicami państwowymi. Tylko przy braku takich ograniczeń mogą spełniać role inspirowania rozwoju cywilizacyjnego krajów i społeczeństw.

/-/

Uchwała Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego przyjęta w dniu 19.12.2002 r.

Po rozpatrzeniu na wniosek Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z grudnia 2002 r. propozycji podziału środków na badania własne na rok 2003 pomiędzy uczelnie nadzorowane przez tegoż ministra i po zapoznaniu się z opiniami Komisji Badań Naukowych oraz Komisji Ekonomicznej, Rada Główna uchwała co następuje:

§1

W bieżącym roku Ministerstwo przedstawia propozycje przyjęcia następującej zasady podziału dotacji na badania własne:

70% dotacji rozdzielone zostanie proporcjonalnie do podziału z roku poprzedniego tzn. 2002. 30% dotacji zostanie podzielone nierównomiernie, w zależności od liczby nadanych stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego. Proponuje się ponadto, by stopień doktora habilitowanego liczyć podwójnie w stosunku do stopnia doktora.

§2

W ubiegłych dwóch latach Rada Główna opiniując podział środków na badania własne zwracała uwagę na to, że w ciągu poprzednich kilku lat w większości uczelni powstały nowe kierunki badań i uruchomione zostały nowe kierunki studiów o bardzo zróżnicowanej kosztochłonności, co w poważnym stopniu naruszyło zasady, na których oparty jest dotychczasowy algorytm podziału tych środków. Zdając sobie sprawę z tego, że jego skorygowanie wymaga pewnego czasu na zebranie odpowiednich danych z uczelni, zalecając jednocześnie podjęcie prac zmierzających do wyznaczenia nowych współczynników kosztochłonności dla nadzorowanych uczelni i skorygowania tym sposobem niewłaściwie funkcjonującego algorytmu Rada Główna zaaprobowała przedstawione jej zasady. Rada Główna stwierdza, że jej postulaty, pomimo upływu dwóch lat, nie zostały

uwzględnione, a tegoroczna propozycja podziału środków finansowych pogłębiła anomalie wynikające z braku właściwego uwzględnienia zróżnicowanej aktywności uczelni w zakresie badań i kształcenia kadr. Dzieje się to wobec 70-cio procentowego udziału w części dotacji odwołującej się do stanu z roku poprzedniego.

§3

Biorąc pod uwagę to, że zasady podziału dotacji na badania własne na rok 2003 muszą być ustalone w najbliższym czasie. Rada Główna postanawia zaakceptować proponowaną przez MENiS zasadę w myśl której 70% dotacji przydzielą się proporcjonalnie do podziału z roku poprzedniego, a 30 % z uwzględnieniem aktywności uczelni w ostatnich trzech latach, z tym, że ta 30% część dotacji dla poszczególnych uczelni powinna być ustalona w sposób przedstawiony niżej w § 4.

§4

Przy ustalaniu wysokości dotacji w części 30%, o której mowa w §3, należy wziąć pod uwagę liczby stopni doktora, doktora habilitowanego i tytułów naukowych profesora uzyskanych w ciągu ostatnich trzech lat przez pracowników danej uczelni, przy czym:

1. uzyskanie stopnia doktora habilitowanego należy liczyć jako równoważne uzyskaniu trzech stopni doktora, a uzyskanie tytułu profesora jako równoważne uzyskaniu sześciu stopni doktora.
2. nadanie stopnia naukowego doktora (względnie doktora habilitowanego) w danej uczelni przez osobę nie będącą jej pracownikiem należy uwzględniać w obliczeniach wyznaczających przydział dotacji dla tej uczelni, jako równoważne jednej piątej doktoratu uzyskanego (odpowiednio: habilitacji uzyskanej) przez pracownika tej uczelni.

Przewodniczący Rady Głównej
Andrzej Pelczar

MINISTER EDUKACJI NARODOWEJ I SPORTU

Warszawa, 2002.12.16

**Szanowny Pan prof. dr hab. Andrzej PELCZAR
Przewodniczący Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego**

Wielce Szanowny Panie Przewodniczący,

W nawiązaniu do postanowień art. 35 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 65, poz. 385, z późn. zm.) przedstawiam poniżej propozycje zasad przyznawania w 2003 r. szkołom wyższym Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu środków w ramach budżetu działu 803 "Szkolnictwo wyższe" w zakresie: planu wynagrodzeń, dotacji podmiotowej na działalność dydaktyczną oraz dotacji podmiotowej na pomoc materialną dla studentów.

Zasady przyznawania dotyczą podziału w 2003 r. planu wynagrodzeń oraz wspomnianych dotacji budżetowych pomiędzy uczelnie państwowe MENiS działające na podstawie ustawy o szkolnictwie wyższym wraz z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim oraz Papieską Akademią Teologiczną w Krakowie oraz państwowe uczelnie zawodowe działające na podstawie ustawy z dnia 26 czerwca 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych (Dz.U. Nr 96, poz. 590, z późn. zm.).

Kształtowanie tych zasad warunkują reguły konstrukcji budżetu działu 803 "Szkolnictwo wyższe" na 2003 r. w skali resortu edukacji narodowej i sportu, które odnoszą się do następujących przesłanek:

- ogólnoresortowy plan wynagrodzeń (bazowy) w zakresie działalności dydaktycznej oraz pomocy materialnej dla studentów, w odniesieniu do pracowników domów i stołówek studenckich, będący podstawą obecnego podziału określono na poziomie planu na 2002 r., z uwzględnieniem przyrostu dodatkowego wynagrodzenia rocznego za 2002 r. naliczonego od planu wynagrodzeń osobowych z ubiegłego roku;
- plan ten będzie uzupełniony uczelniami w trakcie roku na rzecz wdrożenia II etapu poprawy poziomu wynagrodzeń pracowników cywilnych szkolnictwa wyższego od dnia 1 września 2003 r. ze stosownej rezerwy celowej, ujętej w ustawie budżetowej na rok 2003;
- w kalkulacji ogólnoresortowego planu dotacji podmiotowych na działalność dydaktyczną oraz pomoc materialną dla studentów:
 - w grupie wydatków płacowych (plan wynagrodzeń z pochodnymi) uwzględniono - podobnie jak dotychczas - stopień sfinansowania budżetowego tych wydatków na poziomie 96,1%;
 - w grupie wydatków pozapłacowych, kalkulacyjne wydatki rzeczowe zwaloryzowano w stosunku do 2002 r. o 1 pkt procentowy powyżej prognozowanej stopy inflacji, zaś kalkulacyjne wydatki odnoszone do pieniężnej pomocy stypendialnej, zwaloryzowano o 4 pkt procentowe w stosunku do 2002 r., gdyż wydatki w tym zakresie traktowane są jako relacjonowane do wynagrodzeń;
- plan wynagrodzeń oraz plan dotacji podmiotowych na działalność dydaktyczną oraz pomoc materialną dla studentów w przypadku państwowych uczelni zawodowych będzie uzupełniony w trakcie roku ze stosownej rezerwy celowej, ujętej również w ustawie budżetowej na rok 2003, na rzecz wzrostu zadań z tytułu kształcenia kolejnych roczników studentów na kierunkach (specjalnościach) o niezamkniętych cyklach kształcenia oraz ewentualnego uruchomienia nowych kierunków lub specjalności studiów;

Z tak określonego planu ogólnoresortowego może zaistnieć potrzeba zapewnienia dodatkowych środków, zwłaszcza w zakresie dotacji podmiotowej na działalność dydaktyczną, związanych ze skutkami finansowymi proponowanych regulacji ustawowych (do wprowadzenia w 2003 r.), dotyczących kształcenia studentów cywilnych w akademiach wojskowych.

Przedstawione uwarunkowania powodują, że prezentowane zasady przyznawania planowanych wynagrodzeń i dotacji podmiotowych dla uczelni MENiS są odzwierciedleniem czynników formujących ogólnoresortowy budżet szkolnictwa wyższego na 2003 r.

I. Plan wynagrodzeń

Podobnie jak dotychczas, plan wynagrodzeń rozdysponowywanych pomiędzy poszczególne uczelnie państwowe MENiS obejmuje łącznie wynagrodzenia osobowe (WO) oraz dodatkowe wynagrodzenia roczne (DWR).

Podane składniki planu wynagrodzeń naliczane są według odrębnych reguł, natomiast uczelniami określana jest jedna kwota wynagrodzeń (WO+DWR), przy czym przekazywana jest również informacja o kalkulacyjnych kwotach planu wynagrodzeń w ramach działalności dydaktycznej oraz pomocy materialnej dla studentów.

1. Podstawą naliczenia kwot planu bazowego wynagrodzeń na 2003 r. są kwoty planu po zmianach na 2002 r., obejmującego wyodrębnione przez uczelnie składniki tego planu w zakresie WO oraz DWR.

W przypadku planu po zmianach w 2002 r. w zakresie WO uwzględnia się plan bazowy WO na ten rok wyodrębniony przez daną uczelnię, z uzupełnieniami obejmującymi:

- zwiększenia, ze stosownej rezerwy celowej na 2002 r., dla państwowych uczelni zawodowych dotyczące przyrostu zatrudnienia z tytułu sukcesywnego ich formowania, skalkulowane w skali określonej liczby miesięcy tego roku dla poszczególnych uczelni;

- uzupełnienia dla części uczelni, działających na podstawie ustawy o szkolnictwie wyższym, z tytułu dodatkowych zadań związanych z przyrostem zatrudnienia (w określonych grupach pracowniczych) na rzecz tworzenia nowych kierunków studiów oraz przejmowania do eksploatacji określonych obiektów dydaktycznych, skalkulowane również w skali określonej liczby miesięcy 2002 r. w odniesieniu do poszczególnych zadań.

W przypadku planu po zmianach w 2002 r. w zakresie DWR uwzględnia się poziom tego planu wyodrębniony przez daną uczelnię.

2. Plan wynagrodzeń (WO+DWR) na 2003 r. dla poszczególnych uczelni określony będzie sumarycznie:

- w zakresie WO w odniesieniu do państwowych uczelni zawodowych, w wysokości planu WO po zmianach z 2002 r., z uwzględnieniem skutków porównywalnych rzutujących na 2003 r., zwiększeń ze wspomnianej wyżej rezerwy celowej, dokonanych w 2002 r.;

- w zakresie WO w odniesieniu do uczelni działających na podstawie ustawy o szkolnictwie wyższym, poziom WO utrzymany zostanie kalkulacyjnie w wysokości planu WO po zmianach z 2002 r. (w ujęciu przedstawionym w pkt 1);

- w zakresie DWR poprzez określenie jego poziomu w warunkach naliczenia efektywnego wykorzystania wypłat DWR w skali 8,0% od wyodrębnionego przez daną uczelnię planu WO po zmianach w 2002 r.

Analizy relacji pomiędzy wykonaniem WO i wykorzystaniem DWR w poprzednich latach, a w tym za 2001 r. wykazują, że faktyczna realizacja wypłat DWR kształtuje się - w skali ogółu uczelni MENiS --na poziomie o 0,5 pkt procentowego poniżej formalnego 8,5% odpisu na DWR od planowanych WO.

3. Przedstawiony sposób określenia planu wynagrodzeń (WO+DWR) pozwala na wydzielenie i pozostawienie do dalszego rozdysponowania kwoty w wysokości 0,2% ogólnoresortowego planu wynagrodzeń na 2003 r., odnoszonego do działalności dydaktycznej oraz pomocy materialnej dla studentów, z przeznaczeniem na rzecz indywidualnych podziałów uzupełniających. Umożliwi to uwzględnienie zgłaszanych przez uczelnie dodatkowych zadań i potrzeb w zakresie planu wynagrodzeń, a w tym ewentualnych uzupełnień poziomu wypłat DWR.

II. Plan dotacji podmiotowej na działalność dydaktyczną

1. W ramach podziału ogólnoresortowego planu dotacji podmiotowej na działalność dydaktyczną wyodrębnia się:

1) część dotacji dydaktycznej przeznaczoną - podobnie jak w latach poprzednich - na dofinansowanie studenckiej działalności naukowej, kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej w zakresie określonych przedsięwzięć wynikających z propozycji przedkładanych przez zainteresowane uczelnie.

W 2003 r. proponuje się przeznaczenie z dotacji dydaktycznej środków na poziomie planu z 2002 r.;

2) zasadniczą część dotacji dydaktycznej rozdysponowywaną pomiędzy uczelnie MENiS, z której wyodrębnia się część do podziałów uzupełniających.

2. Zasadniczą część dotacji dydaktycznej, rozdysponowywaną jak plan bazowy pomiędzy uczelnie MENiS, obejmuje sumarycznie składniki dotyczące:

- wydatków płacowych, w zakresie sfinansowania budżetowego planu wynagrodzeń określonego w rozdz. I, wraz z pochodnymi z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne i fundusz pracy oraz odpisów na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, przy uwzględnieniu stosowanego stopnia sfinansowania dotacyjnego tych wydatków na poziomie 96,1%;

- wydatków pozapłacowych, odnoszonych do finansowania budżetowego wydatków rzeczowych, eksploatacyjnych oraz

remontowych, związanych z funkcjonowaniem uczelni i obsługą procesu dydaktycznego.

3. Kalkulacja kwoty dotacji dydaktycznej dotyczącej wydatków pozapłacowych w ramach planu bazowego na 2003 r. przedstawia się następująco:

- w odniesieniu do państwowych uczelni zawodowych kalkulacyjny plan po zmianach na 2002 r. powiększono w skali ogółu tych uczelni o skutki porównywalne rzutujące na 2003 r. z tytułu zwiększeń wydatków pozapłacowych dokonanych w 2002 r. ze wspomnianej rezerwy celowej, a następnie otrzymaną kwotę rozdzielono dla poszczególnych uczelni proporcjonalnie do planu wynagrodzeń na 2003 r.;
- w odniesieniu do uczelni działających na podstawie ustawy o szkolnictwie wyższym kalkulacyjny poziom wydatków pozapłacowych utrzymano w wysokości planu po zmianach z 2002 r., a więc ze zwiększeniami w tym roku dokonywanymi w ramach podziałów uzupełniających, z wyłączeniem zwiększeń o charakterze jednorazowym.

4. Przedstawiony sposób kalkulacji planu dotacji podmiotowej na działalność dydaktyczną umożliwi wyodrębnienie do dalszego rozdysponowania kwoty w wysokości 0,5% ogólnosortowej dotacji dydaktycznej (bez części dotyczącej studenckiej działalności naukowej, kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej), z przeznaczeniem na rzecz indywidualnych podziałów uzupełniających oraz na ewentualne dofinansowanie kształcenia studentów cywilnych w akademiach wojskowych (po wprowadzeniu rozstrzygnięć ustawowych).

III. Plan dotacji podmiotowej na pomoc materialną dla studentów

Podobnie jak w poprzednich latach, w kalkulacji planu dotacji podmiotowej na pomoc materialną dla studentów (DPMS) uwzględnia się sumarycznie składniki obejmujące:

a) wydatki pozapłacowe stanowiące zasadniczą część DPMS, a dotyczące:

- pomocy stypendialnej (pieniężnej) dla studentów;
- pozostałych wydatków, związanych z dopłatami do zakwaterowania i wyżywienia studentów oraz eksploatacyjnych i remontowych, związanych z utrzymaniem bazy socjalnej dla studentów;

b) wydatki płacowe odnoszone do finansowania budżetowego planu wynagrodzeń wraz z pochodnymi dla pracowników domów i stołówek studenckich.

1. Podobnie jak w 2002 r., ogólnosortowa kwota planu DPMS na 2003 r. zostaje podzielona na:

1) zasadniczą część, stanowiącą 97,3% globalnej kwoty DPMS, z przeznaczeniem do rozdysponowania pomiędzy uczelnie państwowe finansowane z budżetu MENiS (łącznie z KUL i PAT);

2) pozostałą część, stanowiącą 2,7% globalnej kwoty DPMS, przeznaczoną na rzecz wypłat stypendiów socjalnych dla studentów studiów dziennych w uczelniach niepaństwowych (w tym w uczelniach kościelnych zakładanych i prowadzonych przez Kościół Katolicki).

2. W zakresie rozdysponowania wspomnianej zasadniczej części DPMS

- podobnie jak w latach poprzednich - zostaje podzielona na:

1) część dotyczącą uczelni państwowych działających na podstawie ustawy o szkolnictwie wyższym, z uwzględnieniem KUL i PAT;

2) część dotyczącą państwowych uczelni zawodowych działających na podstawie ustawy o wyższych szkołach zawodowych;

3) z części dotyczącej uczelni państwowych (z KUL i PAT) wydziela się 1,0% planu DPMS do podziałów uzupełniających w trakcie roku, zwłaszcza na rzecz rozszerzenia pomocy materialnej, w związku ze wzrostem liczby studentów na następnym roku akademickim oraz ewentualnie na inne potrzeby, wynikające z indywidualnych zadań zgłaszanych przez uczelnie oraz zdarzenia losowe.

3. Podstawową część DPMS (po wyłączeniu wspomnianego 1,0% do podziałów uzupełniających) rozdziela się pomiędzy poszczególne uczelnie, zarówno na rzecz uczelni działających na podstawie ustawy o szkolnictwie wyższym, jak i państwowych uczelni zawodowych, przy uwzględnieniu uprzednio stosowanych reguł, a więc:

- 90% kwoty do podziału - w 2/3 proporcjonalnie do liczby studentów studiów dziennych (bez obcokrajowców) oraz w 1/3 proporcjonalnie do liczby studentów studiów dziennych uprawnionych do zakwaterowania w domach studenckich, przy wykorzystaniu stosownych danych statystycznych z 2002r.;
- 10% kwoty do podziału - proporcjonalnie do kubatury domów i stołówek studenckich, przy wykorzystaniu danych uzyskanych z uczelni.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi gospodarki środkami funduszu pomocy materialnej dla studentów, uczelnie dokonują według własnych ustaleń podziału dotacji na poszczególne formy pomocy, łącznie z remontami domów i stołówek studenckich.

4. W myśl art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym i art. 24 ust. 3 ustawy z dnia 26 czerwca 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych, uczelnie niepaństwowe mogą otrzymać dotację z budżetu państwa na stypendia socjalne dla studentów studiów dziennych. Wysokość i przeznaczenie dotacji określa Minister Edukacji Narodowej i Sportu po zasięgnięciu opinii Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego.

W latach ubiegłych wysokość dotacji dla studentów poszczególnych uczelni niepaństwowych określana była na podstawie liczby studentów studiów dziennych (bez obcokrajowców). Z przeprowadzonej analizy przekazanych przez te uczelnie danych dotyczących wysokości: stypendiów, dochodów na osobę w rodzinie stypendysty oraz wykorzystanej dotacji w 2001 r. wynika, iż potrzeby poszczególnych niepaństwowych szkół wyższych w zakresie wysokości dotacji na stypendia socjalne dla studentów są bardzo zróżnicowane.

Aby zapewnić bardziej efektywne wykorzystanie dotacji z budżetu państwa, proponuje się wprowadzenie do zasad podziału dotacji na stypendia socjalne dla studentów uczelni niepaństwowych, poza liczbą studentów studiów dziennych, również dodatkowego kryterium dotyczącego liczby studentów studiów dziennych, których dochód brutto na osobę w rodzinie nie przekracza wysokości 50% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w poprzednim kwartale.

Proponuje się dokonanie podziału 99% wydzielonej części dotacji dla uczelni niepaństwowych i pozostawienie 1% dotacji do podziału po 1 października 2003 r. dla nowych szkół wyższych utworzonych w roku 2002 oraz uczelni kościelnych zgłoszonych po raz pierwszy.

Przedkładając powyższe uprzejmie proszę Pana Przewodniczącego o wyrażenie opinii wobec proponowanych zasad i reguł przyznawania w 2003 r. planu wynagrodzeń i dotacji podmiotowych dla szkół wyższych finansowanych z budżetu państwa w dziale 803 "Szkolnictwo wyższe" w gestii MENiS.

Z wyrazami szacunku

/-/ Krystyna Łybacka

Stanowisko
Przewodniczących Komisji Zakładowych NSZZ "Solidarność" Kopalń i Zakładów Górniczych wchodzących
w skład Sekcji Krajowej Górnictwa Węgla Kamiennego NSZZ "Solidarność"

Przewodniczący Komisji Zakładowych stwierdzają, że Międzyzwiązkowy Sztab Protestacyjno-Strajkowy przystępował do rozmów z rządem RP wysuwając listę sześciu postulatów:

1. Przedłużenia stosowania ustawy o restrukturyzacji górnictwa z dnia 26 listopada 1998 r. do końca 2003.
2. Stworzenia specjalnej ustawy finansowo oddłużeniowej dla sektora.
3. Stworzenia maksymalnie dwóch grup organizacyjnych górnictwa - z jednym podmiotem handlującym węglem.
4. Ustalenia kontyngentów importowych węgla na poziomie roku 2001.
5. Przyjęcia zasady, iż likwidacja kopalń odbywać się będzie w sposób naturalny (zocerpanie złoża).
6. Zawarcie trójstronnego porozumienia odnośnie stosowania w nowych strukturach organizacyjnych zapisów PUZP i ZUZP.

Postulaty te stanowiły fundament zawarcia porozumienia z rządem RP.

W dniu 11 grudnia br. część central związkowych wchodzących w skład Sztabu Protestacyjno-Strajkowego podpisało z przedstawicielami rządu porozumienie, które w rażący sposób różni się od ustalonego wcześniej wspólnego stanowiska. Podpisane porozumienie przez część central związkowych niesie za sobą, szereg zagrożeń dla załóg górniczych na które nie możemy się zgodzić. Deklaracje przedstawicieli rządu nie chronią interesów załóg górniczych i dalszego funkcjonowania kopalń.

Po przegłosowaniu przez Sejm RP projektu rządowego ustawy"o dostosowaniu górnictwa ..." deklaracje strony rządowej są, bez pokrycia. W dalszym ciągu zagrożone są nasze miejsca pracy oraz zagrożony jest byt górników i ich rodzin. W tej sytuacji stanowczo nie możemy zaakceptować treści porozumienia podpisanego przez część central związkowych.

Jednocześnie oświadczamy, że cała odpowiedzialność za skutki podpisanego porozumienia spada na jego sygnatariuszy.

W związku z powyższym Przewodniczący Komisji Zakładowych NSZZ "Solidarność" kopalń węgla kamiennego i zakładów górniczych stwierdzają, że ewentualna dalsza forma protestu uzależniona będzie od działań rządu RP.

Za zebranie Przewodniczących
Komisji Zakładowych NSZZ "Solidarność"
wchodzących w skład SKGWK
/-/ podpis nieczytelny

Katowice, 13 grudnia 2002r.

Stanowisko
Komisji Zakładowej NSZZ "Solidarność" Uniwersytetu Śląskiego
z dnia 13.XII.2002r.

Wyrażamy stanowczy protest przeciw rządowemu projektowi restrukturyzacji branży górniczej, w którym główną propozycją jest likwidacja siedmiu kopalń i pozbawienie pracy 35 tys. osób, a właściwie co najmniej 100 tys. pracowników różnych branż działających w ścisłej kooperacji z kopalniami.

Obawiamy się, że o likwidacji kopalń nie decydują względy ekonomiczne, gdyż od wielu lat brak logicznej koncepcji restrukturyzacji górnictwa i hutnictwa na Śląsku, uwzględniającej bogactwo złóż, przygotowanie do wydobycia, koszty przeprowadzonej wcześniej modernizacji, o czym mogą świadczyć decyzje dotyczące cen węgla i polityki eksportu i importu. Ponadto likwidacja pociąga olbrzymie koszty i ma wpływ na sytuację terenów w okolicach kopalń, gęsto zasiedlonych. Gwałtowne i nieprzemyślane decyzje w tej dziedzinie mogą okazać się nieobliczalne w skutkach i wręcz rabunkowe wobec regionu.

Wzywamy Rząd Rzeczypospolitej Polskiej do wywiązania się ze zobowiązań przyjętych w programach walki z bezrobociem, którym nie mogą służyć działania polegające na likwidacji miejsc pracy oraz niszczeniu lub sprzedaży za bezcen kolejnych zakładów, które stanowią majątek narodowy.

Popieramy działania górników i hutników podjęte w obronie miejsc pracy i regionu, który powoli zamienia się w "getto biedy i bezrobocia". Ich protesty to nie tylko obrona własnych interesów, ale wystąpienie w imieniu wszystkich, którzy za chwilę stracą pracę na Śląsku. To również walka o przyszłość regionu, który w swojej historii poniósł już wiele ofiar.

Domagamy się systemowego rozwiązania nabrzmiałych problemów społecznych i gospodarczych na Śląsku.

Przewodnicząca
Komisji Zakładowej NSZZ "Solidarność"
Uniwersytetu Śląskiego
/-/ mgr Ewa Żurawska

**Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 listopada 2002 r.
i jego wpływ na sytuację w placówkach naukowych – instytutach i szkołach wyższych**

Kodeks pracy w artykule 241⁷ wprowadzał regulację:

“§ 1. Układ rozwiązuje się:

- 1) na podstawie zgodnego oświadczenia stron,
- 2) z upływem okresu, na który został zawarty,
- 3) z upływem okresu wypowiedzenia dokonanego przez jedną ze stron.

§ 2. Oświadczenie stron o rozwiązaniu układu oraz wypowiedzenie układu następuje w formie pisemnej.

§ 3. Okres wypowiedzenia układu wynosi trzy miesiące kalendarzowe, chyba że strony w układzie postanowią inaczej.

§ 4. W razie rozwiązania układu do czasu wejścia w życie nowego układu stosuje się postanowienia układu dotychczasowego, chyba że strony w układzie ustaliły lub w drodze porozumienia ustaliły inny termin stosowania postanowień rozwiązanego układu. Przepis art. 241⁸ § 2 stosuje się.”

Trybunał orzekł, iż § 4 tego artykułu jest niezgodny z Konstytucją. Oznacza to, że wypowiedzenie układu przez pracodawcę staje się skuteczne po upływie okresu wypowiedzenia i do stosunków pracy stosuje się przepisy prawa pracy powszechnie obowiązujące – przepisy ustaw i aktów wykonawczych do tych ustaw. Pociąga to za sobą określone skutki dla pracowników, którzy objęci byli postanowieniami układu zbiorowego zarówno zakładowego jak i ponadzakładowego.

Art. 241⁸ § 2 stanowi, że: “Po upływie okresu stosowania dotychczasowego układu wynikające z tego układu warunki umów o pracę lub innych aktów stanowiących podstawę nawiązania stosunku pracy stosuje się do upływu okresu wypowiedzenia tych warunków. Przepis art. 241¹³ § 2 zdanie drugie stosuje się.”

Zdanie drugie art. 241¹³ § 2 brzmi: “Przy wypowiedzeniu dotychczasowych warunków umowy o pracę lub innego aktu stanowiącego podstawę nawiązania stosunku pracy nie mają zastosowania przepisy ograniczające dopuszczalność wypowiedzenia warunków takiej umowy lub aktu.”

Z ostatniego zdania cytowanego artykułu wynika, że pracownikom szczególnie chronionym można również wypowiedzieć dotychczasowe warunki pracy i płacy bez uzyskiwania jak dotychczas zgody zarządu związku zawodowego

Również stawia to w niekorzystnej sytuacji mianowanych nauczycieli akademickich, którym pod rządami rozporządzenia lub regulaminu nie można wypowiedzieć warunków aktu mianowania.

To nie orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego uchyliło ochronę działaczy związkowych, społecznych inspektorów pracy, kobiet w ciąży, pracowników mianowanych itp. przed możliwością wypowiedzenia im warunków pracy i/lub płacy; możliwość taka zapisana była wcześniej w przepisach Kodeksu pracy. Były to jednak przepisy martwe, gdyż (uchylona) norma art. 241⁷ § 4 skutecznie zapobiegała stosowaniu tych przepisów.

Nie jest w związku z powyższym zasadna wypowiedź jednego z członków Rady KSN, iż ja stwierdziłem, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego uchylił przepisy ustawy o związkach zawodowych i ustawy o szkolnictwie wyższym. Również nie jest zasadna wypowiedź, że do czasu ogłoszenia uzasadnienia wyroku Trybunału i otrzymania stanowiska Komisji Krajowej nie należy zajmować się tym zagadnieniem.

Inaczej przedstawia się sprawa regulaminów wynagradzania. “Nie ma przeszkód do uznania, iż postanowienia regulaminów dotyczące treści indywidualnych stosunków pracy nie tylko mogą przekształcać treść tego stosunku, gdy jest on mniej korzystny dla pracownika, ale także kształtują, na podstawie art. 56 k.c. stosowanego w związku z art. 9 § 1 k.p., treść stosunku pracy w chwili jego powstania. W tym świetle można stwierdzić, że w zakresie swojego działania postanowienia te ustalające warunki indywidualnych stosunków pracy działają analogicznie jak normy powszechnie obowiązujące. Można więc stwierdzić, że są one takimi normami, ale w sensie innym niż konstytucyjny. Ze względu na ustawę zasadniczą należy je zaliczyć do kategorii pośredniej - pomiędzy przepisami powszechnie obowiązującymi a wewnętrznymi obowiązującymi.”¹ Nie istnieją na razie przepisy pozwalające pracodawcy na skuteczne jednostronne wypowiedzenie regulaminu wynagradzania.

W jednostkach badawczo-rozwojowych dużo “zamieszania” narobiło rozporządzenie ministra nauki z 12 grudnia 2001 r. zmieniające m.in. zasady naliczania nagrody z zysku – tzw. “trzynastki”. Do czasu wydania tego rozporządzenia zasady te były określane zapisami w ZUZP-ach. Minister scedował prawo do określania tych zasad na dyrektorów JBR, dając im prawo rezygnowania z naliczania tych nagród lub obniżania wysokości naliczania. Dyrektorzy skwapliwie skorzystali z postanowień tego rozporządzenia i nie wypłacili pracownikom nagród za 2001 r. oraz wypowiedzieli postanowienia ZUZP-ów w części dot. tych nagród; proponując wprowadzenie w miejsce dotychczasowych zapisów - postanowień tego rozporządzenia.

W większości przypadków, przy braku zgody związku zawodowego na wprowadzenie proponowanych zmian, działania pracodawców są nieskuteczne. Będą oni musieli wypłacić te świadczenia za 2001 r. i również naliczyć i wypłacić “trzynastkę” za 2002 r. Pracodawcy na ogół po upływie okresu wypowiedzenia układu nie wypowiedzieli pracownikom indywidualnych warunków płacy. Stanowi to podstawę dla pracowników do skutecznego wystąpienia do sądu pracy z roszczeniem o wypłatę tego świadczenia. W takich przypadkach proponuję organizacjom związkowym wystąpić w trybie art. 462 KPC do sądu pracy z pozwami dotyczącymi wszystkich pracowników zatrudnionych u danego pracodawcy.

/-/ Edward Krauze

¹L. Kaczyński, PS 1999/11-12/18 t.2

W związku z pytaniami dotyczącymi interpretacji norm zawartych w znowelizowanym przepisie art. 32 ustawy o związkach zawodowych, Komisja Interwencji KSN przedstawia następujący pogląd prawny.

Nowe uregulowanie art. 32 ustawy o związkach zawodowych wprowadzone nowelą Kodeksu pracy z dnia 26 lipca 2002 r. w ust. 1 stwierdza, iż *"Pracodawca bez zgody zarządu zakładowej organizacji związkowej nie może:*

1) *wypowiedzieć ani rozwiązać stosunku pracy z imiennie wskazanym uchwałą zarządu jego członkiem lub z innym pracownikiem będącym członkiem danej zakładowej organizacji związkowej, upoważnionym do reprezentowania tej organizacji wobec pracodawcy albo organu lub osoby dokonującej za pracodawcę czynności w sprawach z zakresu prawa pracy,*

2) *zmienić jednostronnie warunków pracy lub płacy na niekorzyść pracownika, o którym mowa w pkt 1*

- *z wyjątkiem gdy dopuszczają to odrębne przepisy.*

2. *Ochrona, o której mowa w ust. 1, przysługuje przez okres określony uchwałą zarządu, a po jego upływie - dodatkowo przez czas odpowiadający połowie okresu określonego uchwałą, nie dłużej jednak niż rok po jego upływie."*

Z regulacji tych wynika, że szczególnej ochronie podlegają **jedynie imiennie wskazani** uchwałą Komisji Zakładowej członkowie organizacji związkowej, bez względu na fakt pełnienia funkcji w tej organizacji.

Odrębne przepisy pozwalające na wypowiedzenie lub rozwiązanie stosunku pracy, lub jednostronną zmianę warunków pracy lub płacy na niekorzyść pracownika, to:

1. art. 41¹ KP pozwalający rozwiązać stosunek pracy z pracownikiem szczególnie chronionym w przypadku ogłoszenia upadłości lub likwidacji pracodawcy,

2. art. 10 ustawy o "zwolnieniach grupowych" pozwalający rozwiązać stosunek pracy z pracownikiem szczególnie chronionym w przypadku nie zgłoszenia przez Zarząd zakładowej organizacji związkowej sprzeciwu w terminie 14 dni od daty powiadomienia przez pracodawcę o zamiarze rozwiązania stosunku pracy,²

3. art. 6 ustawy o "zwolnieniach grupowych" pozwalający pracodawcy na zmianę warunków pracy pracownikowi szczególnie chronionemu, przy tym, jeżeli zmiana warunków pociąga za sobą zmniejszenie wynagrodzenia, pracodawca jest zobowiązany do wypłacania dodatku wyrównawczego przez okres kadencji określony uchwałą Zarządu i dodatkowo przez połowę tego okresu, ale nie dłużej dodatkowo niż przez rok

Obowiązująca na dotychczasowych zasadach ochrona działaczy związkowych kończy się dnia 1 lipca 2004 r. Od tej daty należy liczyć "działanie" znowelizowanych przepisów ustawy o ZZ dotyczących szczególnej ochrony.

Na pytanie dotyczące liczby osób wskazanych do szczególnej ochrony, odpowiedź daje przepis ust. 3 i 5 art. 32 ustawy o związkach zawodowych:

"3. Zarząd zakładowej organizacji związkowej, reprezentatywnej w rozumieniu art. 241^{25a} Kodeksu pracy, wskazuje pracodawcy pracowników podlegających ochronie przewidzianej w ust. 1, w liczbie nie większej niż liczba osób stanowiących kadrę kierowniczą w zakładzie pracy albo liczba pracowników ustalona zgodnie z ust. 4.

5. *Osobami stanowiącymi kadrę kierowniczą w zakładzie pracy, o których mowa w ust. 3, są kierujący jednoosobowo zakładem pracy i ich zastępcy albo wchodzący w skład kolegiального organu zarządzającego zakładem pracy, a także inne osoby wyznaczone do dokonywania za pracodawcę czynności w sprawach z zakresu prawa pracy."*

Ustęp 10 art. 32 ustawy o związkach zawodowych stanowi, że

"Minister właściwy do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb:

1) *powiadamiania przez pracodawcę zarządu zakładowej organizacji związkowej o liczbie osób stanowiących kadrę kierowniczą w zakładzie pracy, o której mowa w ust. 5,*

2) *wskazywania przez zarząd oraz komitet założycielski zakładowej organizacji związkowej pracowników podlegających ochronie przewidzianej w ust. 1, a także dokonywania zmian w takim wskazaniu."*

Do tej pory nie ukazało się to rozporządzenie – nowy przepis art. 32 zaczyna obowiązywać od 1 lipca 2003 r. Opierając się na dotychczasowym doświadczeniu i orzecznictwie Sądu Najwyższego mogę z wysokim prawdopodobieństwem stwierdzić, że jako osoby stanowiące kadrę kierowniczą w uczelni wskazani będą: rektor, prorektorzy, dyrektor administracyjny i kwestor. Stanowisko swoje opieram m.in. na przepisie art. 117a ust. 4 ustawy o szkolnictwie wyższym, ustalającym jawność wynagrodzeń kadry kierowniczej uczelni w związku z art. 15 ustawy "kominowej". Zakładem pracy, zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, jest uczelnia a nie jej wydzielone jednostki organizacyjne. W związku z tym wydaje się wątpliwym, by rozporządzenie, o którym mowa wyżej, zaliczało do kadry kierowniczej dziekanów, kierowników katedr, czy dyrektorów instytutów. Również do czasu wejścia w życie znowelizowanych przepisów, członkowie komisji oddziałowych w uczelni nie byli objęci szczególną ochroną – ochrona ta przysługuje wyłącznie członkom komisji zakładowej i komisji rewizyjnej.

Organ kolegialny, jakim jest senat, nie pełni funkcji kierowniczej w uczelni. W związku z powyższym, w tak dużych organizacjach jakimi są organizacje NSZZ "Solidarność" uczelni wyższych należy wskazać do "ochrony" liczbę pracowników zgodnie z ust. 4 art. 32 ustawy o związkach zawodowych w zależności od liczby członków organizacji związkowej pozostających w stosunku pracy.

Przewodniczący Komisji Interwencji
Krajowej Sekcji Nauki NSZZ "Solidarność"
/-/ Edward Krauze

² Przy zwolnieniach w trybie kodeksowym pracodawca musi uzyskać zgodę Zarządu; w trybie art. 10 ustawy "o zwolnieniach grupowych" – ważny jest sprzeciw, czyli aktywna postawa Zarządu ZZ.

Ryszard Mosakowski

Podstawową zasadą finansowania jest wynagradzanie uczelni za wyniki osiągnięte w każdym roku podatkowym, wyrażone liczbą kształconych studentów oraz liczbą zdobytych punktów kredytowych.

SZKOLNICTWO WYŻSZE W SZWECJI

Szwecja jest monarchią konstytucyjną i zajmuje obszar o powierzchni prawie 450 tys. km², a liczba mieszkańców tego kraju w lipcu 2001 r. wyniosła 8 875 053 osoby. Z administracyjnego punktu widzenia Szwecja dzieli się na 21 regionów (*län*) i 289 gmin. Gospodarkę tego kraju określa się jako kapitalistyczną z dużą liczbą elementów społecznych. PKB w 2000 r., według parytetu siły nabywczej, wyniósł 197 mld USD, a na osobę - 22 200 USD. Brak zdecydowania na temat roli w politycznej i gospodarczej integracji Europy spowodował, że Szwecja wstąpiła do Unii Europejskiej dopiero na początku 1995 r. i nie weszła do Europejskiej Unii Monetarnej (euro) w 1999 r.

W styczniu 2000 r. ponad 25 proc. ludności Szwecji w przedziale wiekowym 25-64 lata ukończyło jakąś formę studiów wyższych. Około 13 proc. ukończyło studia wyższe trwające 3 lata lub dłużej.

Szwecja posiada bogate tradycje w zakresie szkolnictwa wyższego. Jej najstarszą, a obecnie jedną z największych wyższych uczelni jest Uniwersytet w Uppsali, założony w 1477 r., kształcący w roku akademickim 2000/01 25 846 studentów i zatrudniający 5500 pracowników, w tym ok. 3000 nauczycieli akademickich i pracowników badawczych.

STRUKTURA SYSTEMU SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

W 2000 r. w skład systemu szkolnictwa wyższego Szwecji wchodziło 49 wyższych uczelni, w tym 36 nadzorowanych przez rząd centralny i jedno kolegium kształcące w dziedzinie nauk zdrowotnych, nadzorowane przez władze regionalne. Na mocy zawartego porozumienia, odpowiedzialność za organizowanie kolegiów uniwersyteckich w dziedzinie zdrowia spada od 1 stycznia 2002 r. na rząd. Pozostałe 12 uczelni to uczelnie prywatne. W skład uczelni nadzorowanych przez rząd wchodziło 13 uniwersytetów, 7 niezależnych kolegiów sztuki oraz 16 kolegiów uniwersyteckich, w tym Sztokholmski Instytut Edukacji i Sztokholmskie Kolegium Uniwersyteckie Wychowania Fizycznego i Sportu.

Wśród uczelni prywatnych należy wymienić przede wszystkim Uniwersytet Techniczny AB w Chalmer, Sztokholmską Szkołę Ekonomii i Kolegium Uniwersyteckie w Jönköping. Pozostałe 9 to małe kolegia posiadające uprawnienia do przyznawania pewnych stopni akademickich na poziomie *undergraduate*.

UNIWERSYTECKIE

Do głównych zadań uniwersytetów i kolegiów uniwersyteckich należą: zapewnienie edukacji opartej na wiedzy naukowej lub artystycznej, jak również na dobrych doświadczeniach z praktyki, prowadzenie badań naukowych i działalności artystycznej oraz realizacja prac rozwojowych, współpraca z otoczeniem społecznym i przekazywanie temu otoczeniu informacji o swojej działalności.

Zdecydowana największa liczba studentów (ok. 90 proc.) kształci się w 13 uniwersytetach i 24 kolegiach nadzorowanych przez państwo. Wewnętrzna struktura organizacyjna należy do decyzji samych uczelni. W większości przypadków uniwersytety i kolegia uniwersyteckie mają strukturę wydziałową. Tym niemniej każda uczelnia musi posiadać radę zarządzającą, której przewodniczącego powołuje rząd. Przed wejściem w życie ustawy z 1997 r. rektor (prezydent) stawał się automatycznie jej przewodniczącym. Zgodnie z obecną ustawą, rząd powołuje na to stanowisko osobę, która nie jest pracownikiem uczelni. Rada powoływana jest na kadencję 3-letnią i powinna się składać z przewodniczącego, rektora i nie więcej niż 13 członków, w tym 3 przedstawicieli studentów. W posiedzeniach rady zarządzającej mają prawo uczestniczyć i zabierać głos przedstawiciele pracowników. Rektora wybiera społeczność akademicka, a powołuje formalnie rząd na okres nie dłuższy niż 6 lat, na podstawie propozycji rady zarządzającej. Kadencja pozostałych członków rady wynosi co najwyżej 3 lata. Można powołać jednego lub więcej prorektorów, przy czym jeden z nich jest zastępcą rektora. Do obowiązków rektora należy zarządzanie działalnością uczelni w ramach rady zarządzającej.

Parlament Szwecji ustalił na poziomie *postgraduate* 4 obszary naukowe, a mianowicie: nauki humanistyczne i społeczne, medyczne, przyrodnicze oraz techniczne. Od 1999 r. uczelnia powinna mieć przynajmniej jedną radę wydziału odpowiedzialną za badania i studia podyplomowe, jeśli przyznano jej przynajmniej jeden obszar badań. W uniwersytecie lub kolegium uniwersyteckim, w którym nie ustanowiono specjalnej rady odpowiedzialnej za edukację i badania na poziomie *undergraduate*, rada wydziału jest także odpowiedzialna za ten obszar. Dziekan kieruje wydziałem i przewodniczy radzie wydziału. W ciałach podejmujących decyzje w sprawach naukowych i edukacyjnych na poziomie *undergraduate* nauczyciele akademicy muszą mieć większość. W radzie wydziału i innych ciałach zajmujących się sprawami edukacyjnymi studenci powinni być reprezentowani przynajmniej przez 2 przedstawicieli. W kolegiach uniwersyteckich w dziedzinie sztuk pięknych rada zarządzająca powinna powołać ciało odpowiedzialne za prace rozwojowe na tym obszarze.

Zgodnie z ustawą o szkolnictwie wyższym, od uniwersytetów i kolegiów uniwersyteckich wymaga się współpracy z otoczeniem społecznym, co jest nazywane trzecim głównym zadaniem uniwersytetu, poza nauczaniem i badaniami.

Rady zarządzające uniwersytetów i kolegiów uniwersyteckich wykorzystują zwykle maksymalnie dopuszczalną liczbę 15 osób, a w ich skład wchodzi: przewodniczący, rektor, 7 osób powołanych przez rząd, 3 osoby reprezentujące nauczycieli akademickich i 3 studentów. Osoby powołane przez rząd mogą być politykami, przedstawicielami przemysłu, rad regionalnych lub też innymi przedstawicielami publicznymi. Biorąc pod uwagę fakt, że przewodniczącego rady zarządzającej i rektora także powołuje rząd, formalnie 60 proc. jej składu nie zależy od uczelni.

STUDIA

Studia w uniwersytetach i kolegiach dzielą się na studia typu *undergraduate* i *postgraduate*. Pierwsze z nich muszą być prowadzone w formie jednostek zwanych kursami. Programy studiów składają się zatem z kursów, a ich zakres wyraża się w punktach kredytowych. Jeden punkt jest równoważny tygodniowej pracy studenta. O organizacji studiów decyduje każda uczelnia niezależnie. Głównym celem edukacji na poziomie *undergraduate* jest, poza przekazaniem studentom wiedzy i umiejętności, umożliwienie im podejmowania niezależnych, krytycznych osądów, rozwijanie umiejętności niezależnego rozwiązywania problemów, jak również śledzenia postępu w ich dziedzinie edukacji. Ten szczebel edukacji powinien dać studentom umiejętność wymiany informacji na poziomie naukowym.

Uregulowania prawne dotyczące nadawania stopni akademickich zawiera rozporządzenie rządowe, które opisuje 3 ogólne stopnie akademickie oraz 47 zawodowych. Oprócz tych stopni jest 13 stopni zawodowych nadawanych przez Uniwersytet Nauk Rolniczych. Decyzje w sprawie uprawnień do nadawania stopni akademickich podejmuje Krajowa Agencja Szkolnictwa Wyższego.

Najniższym stopniem akademickim jest dyplom kolegium uniwersyteckiego (*högskoleexamen*), który wymaga zgromadzenia co najmniej 80 punktów. Czas trwania takich studiów wynosi 2 lata. Uzyskanie stopnia *bachelor* (*kandidatexamen*) wymaga zgromadzenia przynajmniej 120 punktów, co jest równoważne 3 latom studiów, przy czym w głównej dziedzinie studiów (specjalizacja) trzeba zgromadzić 60 punktów, z których 10 przeznaczają się na niezależną pracę dyplomową. Stopień magistra (*magisterexamen*) wymaga zgromadzenia przynajmniej 160 punktów, z których na główną dziedzinę studiów przypada 80 punktów. 20 punktów ze zgromadzonych 80 odpowiada pracy magisterskiej, która może być wykonana także w postaci dwóch oddzielnych prac, po 10 punktów każda. Prawo nadawania stopni magistra posiadają wszystkie uniwersytety, natomiast kolegia uniwersyteckie muszą się o nie ubiegać. Student może samodzielnie ułożyć sobie program studiów prowadzących do jednego z wyżej wymienionych stopni poprzez dobór oferowanych kursów lub skorzystać z gotowego programu zaoferowanego przez uniwersytet lub kolegium uniwersyteckie.

Stopnie zawodowe (*yrkesexamen*) są nadawane w dziedzinach inżynierskich, medycynie, stomatologii, rolnictwie, kształceniu nauczycieli, sztukach pięknych etc. Czas trwania studiów prowadzących do przyznania kwalifikacji zawodowych jest różny i zależy od charakteru studiów wymaga zgromadzenia od 60 do 220 punktów. Wśród 60 stopni zawodowych 30 wymaga powyżej 3 lat studiów. Szereg stopni zawodowych dotyczy zawodów,

których uprawianie wymaga oficjalnego upoważnienia i rejestracji, np. zawodu lekarza.

Studia podyplomowe (*postgraduate*) to studia doktoranckie prowadzące do przyznania dwóch stopni: licencjata (*licentiat*) i doktoratu (*doktorexamen*). Licencjat można otrzymać po 2 latach studiów (80 punktów łącznie z pracą licencjacką), a doktorat po minimum 4 latach (dalsze 80 punktów). Ogólnym warunkiem dostępu do tych studiów jest ukończenie studiów na stopień uniwersytecki wymagający zgromadzenia co najmniej 120 punktów. Prawo nadawania doktoratu mają wszystkie uniwersytety, natomiast kolegia uniwersyteckie muszą się ubiegać o takie uprawnienia dla danej dziedziny wiedzy.

PRACOWNICY AKADEMICKI

Od 1986 r. w szkolnictwie wyższym Szwecji istnieją 4 podstawowe stanowiska akademickie: profesor, starszy wykładowca (*universitetslektor*), asystent badawczy (*forskarassistent*) i młodszy wykładowca (*adjunkt*). W ostatnich latach, w wyniku nowych przepisów dotyczących studiów doktoranckich, coraz częściej jest stanowisko stypendysty doktoranckiego (*doktorandjänst*). Na te stanowiska można zatrudniać na pełnym etacie lub jego części. Oddzielną grupę nauczycieli akademickich zatrudnionych na różnych stanowiskach akademickich stanowią osoby zaproszone.

Od 1 stycznia 2002 r. ustanowiono stanowisko starszego wykładowcy pomocniczego (*assisting senior lecturer*) o podobnych warunkach zatrudnienia jak asystent badawczy. Różnica polega tylko na tym, że starszy wykładowca pomocniczy może być promowany na stanowisko starszego wykładowcy, jeśli spełni warunki wymagane do promocji.

Wyższe uczelnie mogą mieć także specjalne stanowiska pełnoetatowe dla studentów-doktorantów umożliwiające im ukończenie studiów podyplomowych (doktoranckich). Student-doktorant powinien przede wszystkim poświęcić się swoim studiom i w ograniczonym stopniu pracy dydaktycznej i administracyjnej. Taka praca, przed nadaniem stopnia doktora, nie może przekroczyć 20 proc. godzin pracy. Na to stanowisko mogą być powołane tylko osoby przyjęte na studia podyplomowe. Osoba, której przyznano grant na studia podyplomowe powinna być powołana na stanowisko studenta-doktoranta nie później niż 2 lata przed egzaminem doktorskim. Decyzję o zatrudnieniu podejmuje rektor. Czas pierwszego zatrudnienia nie może być dłuższy niż rok, ponawiany dwukrotnie, przy czym zatrudnienie na tym stanowisku nie może trwać dłużej niż rok po uzyskaniu stopnia doktora.

Od osób na stanowiska profesora, starszego wykładowcy i asystenta badawczego wymaga się doktoratu. Od wszystkich nauczycieli akademickich wymaga się ponadto odpowiednich kwalifikacji i doświadczenia dydaktycznego. Na stanowisko młodszego wykładowcy kwalifikują się osoby posiadające wykształcenie przynajmniej na poziomie stopnia *bachelor* lub inne równoważne kwalifikacje. Od osoby ubiegającej się o stanowisko asystenta badawczego wymaga się doktoratu lub zagranicznych kwalifikacji uważanych za równoważne doktoratowi. Pierwszeństwo powołania na to stanowisko mają kandydaci, którzy zdali swój egzamin doktorski nie wcześniej niż 5 lat przed upływem daty wyznaczonej na zgłaszanie się do konkursu. Kandydaci, którzy zdali egzamin doktorski wcześniej, mogą być również rozpatrywani w pierwszej kolejności, ale tylko wówczas, gdy istnieją ku temu szczególne powody.

REKRUTACJA I PROMOCJA NA STANOWISKA AKADEMICKIE

Możliwości awansu na wyższe stanowiska, oparte na ocenie kompetencji naukowych i dydaktycznych nauczyciela akademickiego lub pracownika badawczego, zostały otwarte w 1990 r. Przedtem było to możliwe tylko wówczas, gdy pojawił się wakat lub gdy zostały ustanowione nowe stanowiska. Podczas promowania obecnie więcej uwagi zwraca się na kwalifikacje i doświadczenie pedagogiczne. Nastąpił także bardziej równomierny podział obowiązków pomiędzy różne grupy nauczycieli akademickich, co stwarza wszystkim możliwości angażowania się nie tylko w nauczanie, ale i badania naukowe. Od 1999 r. wszyscy pracownicy mają prawo do czasu wolnego na podwyższenie kwalifikacji zawodowych i wykonanie badań. Ta norma prawna może oznaczać zmniejszenie prawa profesorów do takiego czasu. Przed wejściem w życie nowych przepisów profesorowie byli bowiem uprawnieni do semestralnego urlopu płatnego raz na 5 lat.

Zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami, młodszy wykładowca może być awansowany na stanowisko starszego wykładowcy nawet jeśli nie spełnia wymagań kwalifikacyjnych. Dotyczy to jednak tylko sytuacji, gdy wykazał się szczególnymi umiejętnościami dydaktycznymi lub w kierowaniu pracami i zarządzaniu pracownikami w swojej uczelni, bądź wyjątkowymi umiejętnościami w nawiązywaniu kontaktów ze społecznością lokalną.

Osoba, której zaproponowano zatrudnienie na stałe na stanowisku starszego wykładowcy, może być zatrudniona na stałe bezpośrednio na stanowisku profesora, jeśli spełnia postawione wymagania i poprosi o takie stanowisko. Nie dotyczy to promowania na stanowisko starszego wykładowcy.

Przed zatrudnieniem nauczyciela akademickiego na wakujące stanowisko, na stałe lub czas określony (nie dotyczy to promowania), uczelnia musi poinformować o wolnym stanowisku w formie ogłoszenia w prasie lub za pomocą innej równoważnej procedury. Zwykle rada wydziału powołuje odpowiednie ciało, którego zadaniem jest przeprowadzenie procesu rekrutacji. Procedura obejmuje powołanie przynajmniej dwóch recenzentów, specjalistów w dziedzinie, której dotyczy wakujące stanowisko profesora lub starszego wykładowcy, przy czym jeden z nich musi być ekspertem spoza uczelni. Jeśli nie istnieją szczególne, silnie uzasadnione przeciwwskazania, jednym z recenzentów powinna być kobieta. W przypadku stanowiska asystenta badawczego wystarczy jeden recenzent, ale nie może on być zatrudniony w dziedzinie podlegającej radzie wydziału, czyli najczęściej musi to być osoba spoza uczelni.

W przypadku podań kandydatów o promocję opinia powinna odpowiadać na pytanie, czy kandydat powinien być promowany, czy nie i czy się kwalifikuje. Jeśli kandydat na stanowisko starszego wykładowcy w swoim podaniu o to poprosi, opinie recenzentów powinny dotyczyć nie tylko jego kwalifikacji na stanowisko starszego wykładowcy, ale także na stanowisko profesora.

PLACE

Jedną z cech szkolnictwa wyższego w Szwecji jest poszerzający się zakres indywidualnych porozumień placowych i warunków zatrudnienia pracowników akademickich, negocjowanych na poziomie uczelni z jej władzami przez reprezentujący pracownika związek zawodowy. Różnice w warunkach pracy istnieją nie tylko pomiędzy wydziałami i

departamentami, ale także wewnątrz departamentów i innych jednostek podstawowych. Każda uczelnia formułuje własną politykę w sprawie płac i warunków zatrudnienia, która musi się jednak mieścić w ogólnych ramach zawartych w porozumieniach zbiorowych, wynegocjowanych pomiędzy rządem reprezentowanym przez Szwedzką Agencję Krajową ds. Pracowników Rządowych a stowarzyszeniami i związkami zawodowymi pracowników szkolnictwa wyższego. Zgodnie z danymi EURYDICE, średnie płace miesięczne nauczycieli akademickich w uniwersytetach i kolegiach uniwersyteckich we wrześniu 1999 r., wyrażone w euro, przedstawiały się następująco: wykładowcy - 2842, starsi wykładowcy - 3555, profesorowie - 4880. Do przeliczenia koron szwedzkich na euro zastosowano przelicznik z 1 lutego 2000 r. w relacji: 1 korona = 0,123896 euro.

CIAŁA POŚREDNIE, DORADCZE I KONSULTACYJNE

Centralne agencje są niezależne od ministerstwa i działają zgodnie z zaleceniami parlamentu i rządu dotyczącymi sposobu wprowadzania w życie decyzji władz państwowych. Najważniejszą z nich jest powołana w 1995 r. Agencja Krajowa Szkolnictwa Wyższego, odpowiedzialna za ogólne zadania w szkolnictwie wyższym w odniesieniu do państwowych uniwersytetów, kolegiów uniwersyteckich, a także tych prywatnych kolegiów uniwersyteckich, które otrzymują państwowe finansowanie lub przyznają stopnie akademickie. Agencja realizuje także pewne zadania dotyczące innych instytucji prowadzących edukację pomaturalną, a ponadto zapewnia obsługę administracyjną i sekretariat Radzie Apelacyjnej Szkolnictwa Wyższego oraz Radzie ds. Zawieszania w Prawach Studenta. Rada Apelacyjna bada odwołania dotyczące decyzji w sprawach powołania na stanowiska akademickie w uczelniach państwowych, a także odwołania w sprawach rekrutacji studentów.

Krajowe Biuro Rekrutacyjne Szkolnictwa Wyższego (VHS) na prośbę wyższych uczelni zapewnia pomoc w rekrutacji studentów, świadczy usługi prawne, jak również rozwój automatycznego przetwarzania danych (ADB). Jest odpowiedzialne za organizowanie ogólnokrajowego testu uzdolnień dla kandydatów na studia, w tym za przygotowanie testów.

W 1999 r. powołano Agencję ds. Kształcenia na Odległość, której zadaniem jest wspieranie rozwoju kształcenia na odległość za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych. Agencja dokonuje oceny takich projektów i udziela wsparcia finansowego.

Krajowa Rada Nauki, której głównym zadaniem jest finansowanie niezależnych badań, została utworzona 1 stycznia 2001 r. W jej ramach powołano 3 rady badawcze: do nauk humanistycznych i społecznych, medycznych oraz przyrodniczych i inżynierskich. Większość członków poszczególnych rad to naukowcy wybrani przez społeczność naukową uniwersytetów, pozostali oraz przewodniczący rad są mianowani przez rząd.

W 2001 r. powstało także Forum Badawcze stanowiące miejsce dialogu i współpracy pomiędzy pracownikami badawczymi, fundatorami badań, sektorem publicznym, społeczeństwem etc. Forum ma inicjować debaty publiczne na temat ważnych dla społeczności naukowej i ogółu społeczeństwa problemów badawczych.

Szwedzkie Stowarzyszenie Szkolnictwa Wyższego, pełniące funkcję konferencji rektorów, powstałe w 1995 r., zrzesza 39 uniwersytetów i kolegiów uniwersyteckich. Nie

ma ono żadnego umocowania prawnego w ustawodawstwie o szkolnictwie wyższym.

W szkolnictwie wyższym działają także różne związki zawodowe, z których najważniejszym i największym jest Szwedzkie Stowarzyszenie Nauczycieli Akademickich (SULF). Organizacja ta spełnia podwójną rolę: jest zarówno związkiem zawodowym, jak i stowarzyszeniem osób posiadających wyższe wykształcenie. Warunkiem przystąpienia do SULF jest ukończenie studiów, przynajmniej na poziomie *bachelor*.

FINANSOWANIE

Nowe zasady finansowania uniwersytetów i kolegiów uniwersyteckich wprowadzono w 1993 r. Finansowanie jest oparte na kontrakcie zadań edukacyjnych przydzielanych każdej uczelni. Kontrakt zawiera cele do realizacji przez daną uczelnię nie tylko w następnym roku podatkowym, ale także w czasie jednego lub kilku okresów 3-letnich. Podstawową zasadą finansowania jest wynagradzanie uczelni za wyniki osiągnięte w każdym roku podatkowym, wyrażone liczbą kształconych studentów, przeliczoną na tzw. równoważniki pełnoetatowe studiów stacjonarnych (*full time equivalent - FTE*) oraz liczbą zdobytych punktów kredytowych w roku (przeliczeniowy wynik studiów - WS). Standardowy rok studiów wymaga zgromadzenia 40 punktów kredytowych. Za pełnoetatowego studenta uważa się osobę, która jest zarejestrowana na kursach prowadzących do zdobycia 40 punktów w roku. Jeśli student zapisał się na kursy dające możliwość zdobycia tylko 30 punktów, to traktowany jest jako 0,75 studenta przeliczeniowego, jeśli zdobył mniej niż 30 punktów, np. tylko 20, to jego roczny wynik studiów (WS) wynosi 0,5.

Środki na kształcenie studentów na poziomie *undergraduate* są przydzielane uczelni w postaci blokowej. Na grant składa się pewna maksymalna suma i, w większości przypadków, dodatkowe środki na zadania specjalne. Maksymalna suma stanowi obliczoną wartość przewidywanej liczby punktów kredytowych, jaką mogą zdobyć studenci w czasie jednego roku, której uczelnia ma prawo się domagać w czasie roku podatkowego. Jest to jednak wstępny grant, gdyż nie da się obliczyć grantu końcowego przed zakończeniem roku podatkowego. Końcowy grant jest oparty na rzeczywistej liczbie studentów przeliczeniowych i liczbie zgromadzonych przez nich punktów kredytowych przekazanych przez uczelnię w jej

corocznym raporcie. Grant wstępny jest wpłacany na konta uczelni w ratach miesięcznych przez Szwedzki Narodowy Urząd Zadłużenia. Oprocentowanie oblicza się na podstawie aktywów na rachunku lub długu. Jeżeli wystąpi różnica pomiędzy wypłatami miesięcznymi a ostatecznie obliczoną wysokością grantu, jest ona uwzględniana w tzw. grantach oszczędności. Oprocentowanie tych oszczędności musi być zwrócone państwu najpóźniej 15 marca następnego roku podatkowego.

Grant na kształcenie na poziomie *undergraduate* jest przeznaczony na pokrycie wszelkich kosztów, w tym kosztów obiektów i sprzętu. Każda uczelnia decyduje, w jaki sposób te środki powinny być wydatkowane na różne programy studiów. Parlament corocznie decyduje o wysokości przyznanych środków na jednego studenta przeliczeniowego (SP) oraz każdy przeliczeniowy wynik studiów (WS) w każdej z 14 dziedzin studiów.

Uczelnie mogą przenieść niewykorzystane w danym roku podatkowym środki na następny rok, jednak w wysokości nie większej niż 10 proc. wartości (maksymalnej) przyznanych środków.

W roku podatkowym 2000 wydatki państwa na szkolnictwo wyższe wyniosły 43 700 mln koron (2,1 proc. PKB), co stanowi 4612 mln euro. Łączne wydatki na szkolnictwo wyższe (kształcenie i badania), bez pomocy materialnej dla studentów i agencji rządowych, stanowiły w 2000 r. 1,8 proc. PKB.

Środki przeznaczone na działalność badawczo-rozwojową wzrosły w okresie 1989-99 o 80 proc. (licząc po stałych cenach). Do tego wzrostu przyczynił się głównie przemysł, zwłaszcza duże firmy.

Rząd Szwecji skupia się obecnie na poszerzeniu rekrutacji do szkolnictwa wyższego. Ustawa zatytułowana *Otwarte Szkolnictwo Wyższe*, przyjęta przez Riksdag na jesieni 2001 r., wprowadziła szereg środków mających na celu poszerzenie społecznej i etnicznej reprezentacji studentów w szkolnictwie wyższym. Aby zapełnić przepaść pomiędzy szkołą średnią (*upper secondary school*) a uniwersytetem, która jest nie do pokonania dla pewnej grupy młodzieży, przewidziano semestry wprowadzające w kolegiach oraz wolny wstęp dla 10 proc. zaczynających studia.

Ryszard Mosakowski

*) Dr Ryszard Mosakowski jest adiunktem Politechniki Gdańskiej i wiceprzewodniczącym Krajowej Sekcji Nauki NSZZ "Solidarność" oraz członkiem Rady Europejskiej Education International.

"Wiadomości KSN" Biuletyn Krajowej Sekcji Nauki NSZZ "Solidarność"
Redaguje zespół: Maria Wesolowska, Janusz Sobieszkański, Krzysztof Schmidt-Szałowski
opracowanie techniczne: Elżbieta Smorczevska
Adres redakcji: Krajowa Sekcja Nauki NSZZ "Solidarność"
ul. Waryńskiego 12, A 221, 00-631 WARSZAWA
tel/fax (0-22) 825 73 63, tel.(0-22) 660 98 78, kom. 0 603 123 438
e-mail: KSN@interia.pl
<http://www.solidarnosc.org.pl/~ksn>